

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

EN MINÄ, VAAN MUSIIKKI

Laulunopiskelijan ajatuksia esiintyvistä taiteilijuudesta

TEKIJÄ Kirsi-Tuulia Alanko

Koulutusala Kulttuuriala			
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Kirsi-Tuulia Alanko			
Työn nimi En minä, vaan musiikki. Laulunopiskelijan ajatuksia esiintyvistä taiteilijuudesta			
Päiväys	12.5.2023	Sivumäärä/Liitteet	29/4
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu			
Tiivistelmä			
Opinnäytetyö on luonteeltaan taiteellinen opinnäytetyö. Sen tarkoitus oli reflektoida tekijän omaa esiintyvää taiteilijuuksia oman liedkonsertin järjestämisen kautta. Työn idea kumpusi tekijälle hänen omasta kiinnostuksestaan aiheesta kohtaan, sekä jo käynnissä olleesta liedyhteistyöstä Emmi Kärnän kanssa. Opinnäytetyön taiteellinen osuus, <i>Unikuvia</i>-liedkonsertti, esitettiin Kuopion Musiikkikeskuksessa 22.11.2022. Konsertti esitettiin myös 3.11.2022 Oulun Musiikkikeskuksen Tulindbergin salissa. Tekijä oppi opinnäytetyön taiteellisessa produktiossa lisää muun muassa konsertin järjestämisestä, harjoitteluprosessista sekä liedyhteistyöstä pianistin kanssa. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa tekijä käsitteli esiintyvää taiteilijuuksia kolmen elementin valossa, jotka olivat taiteilijuus, esiintyminen ja yleisö. Tietoperustan lähdemateriaalina tekijä hyödynsi esiintyvien taiteilijoiden elämäkertoja sekä ammattitaiteilijoiden ja taiteen tutkijoiden kirjoittamia artikkeleita ja teoksia taiteilijuuksista. Tekijä reflektoi omaa taiteilijuuksiaan vertaillen <i>Unikuvia</i>-konserttikokemuksiaan Kuopiossa ja Oulussa sekä hyödyntämällä edellä mainittua kolmijakoa esiintyvistä taiteilijuuksista. Kuvataiteen taiteellista produktiota tekijä kävi läpi myös konserttien harjoitteluprosessia ja toteutusta. Tekijä pääsi opinnäytetyössään toteuttamaan ja kehittämään omaa osaamistaan esiintyvänä taiteilijana ja muusikkona. Opinnäytetyöprosessin aikana tekijä oppi lisää omasta taiteilijuuksistaan ja huomasi omien ajatustensa taiteilijuuksista olevan samansuuntaisia kuin useilla ammattitaiteilijoillakin. Ennen kaikkea tekijä sai opinnäytetyönsä kautta kirkastettua itselleen tärkeimpiä asioita esiintyvistä taiteilijuuksista.			
Avainsanat Taiteilijuus, esiintyminen, yleisö, musiikki, laulaminen, lied			

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Music Pedagogy	
Author Kirsi-Tuulia Alanko	
Title of Thesis Not me, but the music. A vocal student's thoughts on performing artistry	
Date 12.5.2023	Pages/Appendices 29/4
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
Abstract The nature of this thesis is artistic. The purpose of it was to reflect the author's own performing artistry through arranging a lied concert. The idea for the thesis came from the author's own interest in the topic, and from the already existing lied collaboration with Emmi Kärnä. The artistic part of the thesis, <i>Unikuvia</i>-lied concert, was performed in Kuopio Music Centre on November 22, 2022. The concert was also performed in Oulu Music Centre on November 3, 2022. In the artistic part of the thesis the author learned for example about organizing and practicing for a concert and working together with a pianist. In the written part of the thesis, the author described performing artistry through three elements, which were artistry, performing and audience. To explore the subject, the author utilized biographies of performing artists, as well as articles and books about artistry written by art researchers and performing artists themselves. The author reflected their own artistry by comparing the two <i>Unikuvia</i>-concerts in Kuopio and Oulu, utilizing the three elements mentioned about performing artistry. When describing the artistic production, the author narrated the practicing process and the fruition of the concerts. In the thesis process the author was able to execute and develop their own knowledge as a performing artist and a musician. The author learned more about themselves as a performing artist and noted the likeness of thoughts about artistry between professional artists and themselves. Through the thesis the author was able to clarify their thoughts about the most important things in performing artistry.	
Keywords Artistry, performing, audience, music, singing, lied	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TAITEILIJAN ESIINTYMINEN YLEISÖLLE.....	6
2.1	Taiteilija luovana tulkitsejana	7
2.2	Esiintyminen vuorovaikutuksena	9
2.3	Yleisö merkityksen luojana	11
3	OMIA AJATUKSIANI TAITEILIJUUDESTA, ESIINTYMISESTÄ JA YLEISÖSTÄ	13
3.1	Minä taiteilijana	13
3.2	Minä esiintyjänä.....	14
3.3	Minä ja yleisö.....	15
4	TAITEELLINEN PRODUKTIO	17
4.1	Harjoitteluprosessi	17
4.2	Konserttien toteutus.....	18
5	MINÄ ESIINTYVÄNÄ TAITEILIJANA UNIKUVIA-KONSERTEISSA	20
5.1	<i>Unikuvia</i> -konserteista kokonaisuutena	20
5.2	Esiintymistilanne	21
5.3	Yleisön merkityksestä	23
5.4	<i>Unikuvia</i> -konsertit ja oma esiintyvä taiteilijuuteni	24
6	POHDINTA.....	26
	LÄHTEET	28
	LIITE 1: KONSERTTIOHJELMA.....	30
	LIITE 2: KONSERTTIJULISTE.....	32
	LIITE 3: VIDEOTALLENNE OULUN KONSERTISTA.....	33
	LIITE 4: VIDEOTALLENNE KUOPION KONSERTISTA	33

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on taiteellinen produktio. Sen tarkoituksena on reflektoida omaa esiintyvää taiteilijuuttani. Opinnäytetyöni tavoite on myös kirkastaa itselleni, mitä seikkoja pidän tärkeänä esiintyvässä taiteilijuudessa. Opinnäytetyöni taiteellinen osuus oli *Unikuvia*-liedkonsertti, jonka järjestin yhdessä liedparini Emmi Kärnän kanssa. Konsertti pidettiin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa 22.11.2022. Sama konsertti esitettiin myös Oulun Musiikkikeskuksen Tulindbergin salissa 3.11.2022.

Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa käsittelen esiintyvää taiteilijuutta valitsemani kolmen elementin valossa, jotka ovat taiteilijuus, esiintyminen ja yleisö. Tietoperustan lähdemateriaalina hyödynnän esiintyvien taiteilijoiden elämäkertoja sekä taiteen tutkijoiden ja ammattitaiteilijoiden itsensä kirjoittamia artikkeleita ja teoksia taiteilijuudesta. Reflektoin omaa taiteilijuuttani edellä mainittua kolmijako esiintyvistä taiteilijuudesta hyödyntäen sekä vertaillen *Unikuvia*-konserttikokemuksiani Kuopiossa ja Oulussa. Käytän pohdinnoissani hyväksi Oulun konserttia varsinaisen Kuopiossa esitetyn opinnäytetyökonserttini lisäksi, koska mielestäni oli opinnäytetyötäni rikastuttava mahdollisuus pohtia omaa esiintyvää taiteilijuuttani kahden erilaisen konsertointikokemuksen valossa. Reflektointini perustuu omiin kokemuksiini konserteista jälkikäteen muistellen, yleisöltä saatuun palautteeseen sekä molempien konserttitallenteiden katsomiseen jälkikäteen. Taiteellista produktiota kuvatessani käyn läpi myös konserttien harjoitteluprosessia ja toteutusta.

Olen pohtinut lauluopintojeni aikana oman uravalintani syitä ja merkitystä itselleni, ja siksi halusin käsitellä aihetta opinnäytetyössäni. Opinnäytetyökonsertin pitäminen toimii tähän mielestäni oivallisenä peilinä. Erityinen mielenkiinnonkohteeni on käsitellä konsertin konkreettisen musiikillisen sisällön sijaan syvällisemmin esiintyvää taiteilijuutta. Käsittelen työssäni muun muassa taiteilijan omia motiiveja olla taiteilija sekä esiintymisen ja yleisön syvällistä merkitystä taiteilijalle itselleen.

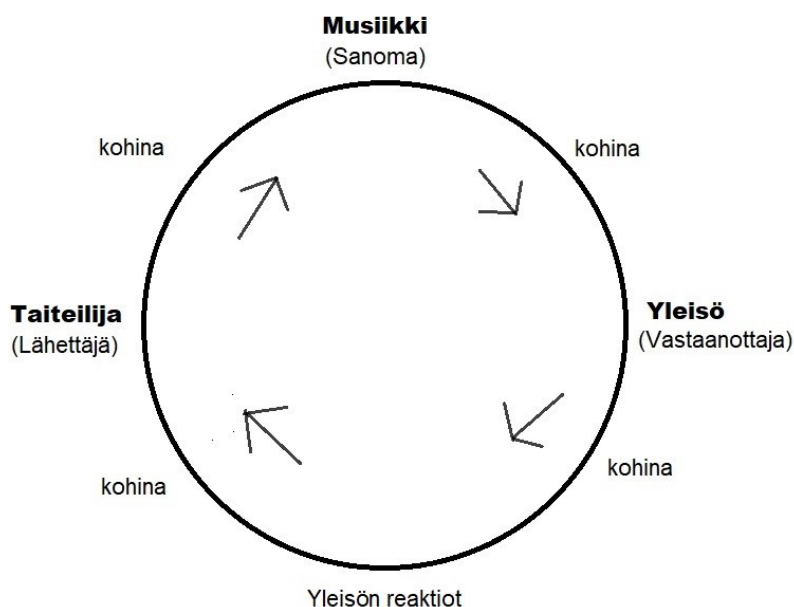
Theseuksesta löytyy taiteilijuutta tai liedmusiikkia käsitteleviä ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytetöitä muun muassa hakusanoilla ”lied”, ”esiintyminen” tai ”taiteilijuus”. Muun muassa laulajaidentiteettiä ja tulkintaa käsitteleviä opinnäytetöitä on kirjoitettu (esim. Vanhala 2018). Useat niistä eivät käsittele taiteilijuutta juuri klassisen laulutaiteen näkökulmasta, vaan esimerkiksi pop-musiikin, kuvataiteen tai näyttölemisen (esim. Saarenvirta 2021; Rouvali 2016), tai mikäli onkin kyse klassisesta laulusta tai liedmusiikista, ne eivät pureudu syvällisemmin taiteilijuuteen vaan enemmänkin konsertin musiikilliseen sisältöön ja sen taustoihin (mm. Iso-Oja 2011). Kirjallisuutta esiintyvistä taiteilijuudesta ja muusikkoudesta löytyy melko paljon, ja usein tekijöillä näyttää olevan tutkijan roolin lisäksi myös oma taiteilijaidentiteetti (mm. Ojala 1995; Irving 2002). Näin on ainakin kirjallisuudessa, johon itse tutustuin opinnäytetyöni tiimoilta.

Savonia-ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmassa (Savonia-ammattikorkeakoulu 2023) mainitaan musiikkipedagogin ammatilliset kompetenssit, joihin musiikkipedagogin koulutus tähtää. Yksi näistä kompetensseista on monipuolinen taiteilija. Valmistuessani musiikkipedagogiksi minun on siis myös olennaista pohtia omaa taiteilijuuttani. Opinnäytetyöni aihe on ajaton ja siksi aina ajankohtainen. Jokaisen taiteilijaksi aikovan on mielestäni tarpeellista pohtia omia motiivejaan olla esiintyvä taiteilija.

2 TAITEILIJA ESIINTYY YLEISÖLLE

Tässä luvussa käytän tietopohjani perustana pääasiassa esiintyvien taiteilijoiden itsensä näkemyksiä ja ajatuksia taiteilijuudesta, esiintymisestä ja yleisön merkityksestä. Käytän lähteinäni muun muassa Raija Ojalan (1995) toimittamaa artikkelikokoelmaa *Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä*, jossa sekä esitystaiteiden tutkijat että ammattitaiteilijat tanssin, musiikin ja teatterin alalta pohtivat esiintymistä ja taiteilijuutta eri näkökulmista. Artikkelikokoelma oli lähteenä varsin hyödyllinen, sillä se sisältää monipuolisesti eri alojen taiteilijoiden ajatuksia esiintyvistä taiteilijuudesta. Lisäksi tärkeänä aineistonani toimii esiintyvien taiteilijoiden elämäkertakirjallisuus, esimerkiksi oopperalaulaja Ritva Auvisen elämäkerta *Ujo diiva – oopperalaulajatar Ritva Auvinen* (Strömberg 2022) sekä sopraano Soile Isokosken ja hänen liedparinsa pianisti Marita Viitasalon yhteisestä musiikillisesta matkasta kertova kirja *Duo – Soile Isokoski ja Marita Viitasalo* (Kuusisaari 2007). Auvisen elämäkerran sekä Isokosken ja Viitasalon liedyhteistyöstä kertovan teoksen olen valinnut lähteikseni oman henkilökohtaisen mielenkiintoni vuoksi. Ritva Auvinen on minulle esikuva laulajana, ja koska opinnäytetyöni taiteellinen osuus oli nimenomaan liedkonsertti, minusta oli mielenkiintoista lukea Isokosken ja Viitasalon ajatuksia taiteilijuudesta liedyhteistyön näkökulmasta. Lähteistä mainittakoon myös ruotsalaisen laulupedagogin ja sopraanon Dorothy Irvingin kirjoittama *Ammatti: muusikko* (Irving 2002), jossa Irving jakaa omia henkilökohtaisia näkemyksiään muusikkoudesta ja taiteilijuudesta oman pitkän kokemuksensa valossa. Tärkeitä lähteitä minulle olivat myös oopperalaulaja ja laulupedagogi Richard Millerin teos *On the Art of Singing* (Miller 1996) sekä yhdysvaltalaisen oopperalaulajan ja näyttelijän Glenn Seven Allenin teos *The singer acts, the actor sings* (Allen 2019). Näissäkin tietopohjaisissa teoksissa tekijä jakaa tietoa pääosin oman kokemuksensa valossa ja oman taiteilijuutensa lähtökohdista. Uskon, että taiteilija itse on alansa parhaiten tunteva asiantuntija. Siksi minulle oli tärkeää, että lähteissäni puhuvat taiteilijat itse. Muutamia lähteistäni, kuten esimerkiksi Kari Kurkela (1995) ja Päivi Arjas (1997), ovat ansioituneet oman taiteilijuutensa lisäksi myös tutkijana.

Irvingin teoksessaan kuvaama kommunikaatioympyrä (Irving 2002, 140; ks. kuva 1) antoi minulle inspiraation tarkastella taiteilijuutta kolmen peruspilarin kautta: taiteilija, esiintyminen sekä yleisö. Nämä ovat omasta mielestäni esiintyvän taiteilijuuden tärkeimmät elementit, joiden kautta on mielekästä tarkastella taiteilijuutta esiintymisen näkökulmasta. Oma kolmijakoni perustuu löyhästi Irvingin kommunikaatioympyrään, jonka avulla hän kuvaa esiintymistilanteen vuorovaikutusta esiintyjän ja yleisön välillä. Irvingin kommunikaatioympyrässä kolme tekijää ovat lähettäjä eli muusikko, lähetettävä asia eli musiikki, sekä vastaanottaja eli yleisö.

KUVA 1. Kommunikaatioympyrä (Irving 2002, 140).

Dorothy Irving kuvaa kommunikaatioympyrän avulla esiintymistilanteen kommunikaatiota taiteilijan ja yleisön välillä. Taiteilija lähettää sanoman, eli musiikin, yleisölle, joka puolestaan omilla reaktioillaan lähettää signaaleja taiteilijalle esityksen aikana. Reaktiot voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. "Kohinalla" Irving kuvaa asioita, jotka voivat olla vuorovaikutuksen esteitä.

2.1 Taiteilija luovana tulkitsijana

Taiteilijan, myös esiintyvän taiteilijan, yhtenä tärkeimpänä ominaisuutena voidaan pitää luovuutta. Suomalaisen pianistin Eero Heinosen (1995) mukaan taide elää luovuudesta ja ilman luovaa ihmistä ei myöskään synny taidetta. Sibelius-Akatemian professori, musiikkitieteen tutkija ja pianisti Kari Kurkela (1995) pitää tärkeänä taiteilijan omakohtaisuutta luovassa tulkinnassa. Taiteilija ammentaa siis tulkinnoissaan itsestään ja omista elämäkokemuksistaan käsin. Myös Irving (2002, 38–39) korostaa luovuuden merkitystä taiteilijuudessa. Hänen mukaansa taiteilija ei ole pelkästään muusikko, vaan taiteilijan tehtävä on lisätä myös oma tulkintansa ja ilmaisunsa musiikin traditioon. Kurkela (1995) havainnoi, että tradition noudattamisen ja taiteilijan oman luovuuden välillä on mahdollista nähdä ristiriita. Jotkut taiteilijat saattavatkin kokea traditioiden noudattamisen kahlitsevana. Kuitenkin esimerkiksi Isokoski (Kuusisaari 2007, 98) kertoo tradition voivan olla hänelle myös tulkintaan inspiraatiota antava asia, sen sijaan että se kahlitsisi ilmaisua.

Usein taiteilijoista puhuttaessa kuulee myös käytettävän sanontaa taiteellinen vapaus. Vapaus tuo taiteilijalle vallan tehdä valintoja taiteensa tekemisessä ja tulkinnassaan. Taiteilijat ovatkin päätöksentekijöitä oman taiteensa suhteen (Allen 2019, 79). Vapauteen liittyy aina omalta osaltaan myös vastuu, joka Kurkelan (1995) mukaan taiteilijallakin aina on omista tulkinnoistaan.

Aitoa taiteilijuutta ei ole niinkään oman osaamisen tai oman itsen esille tuominen, vaan pikemminkin kyky ja halu välittää esitettävää asiaa, esimerkiksi musiikkia ja sen tarinaa (Allen 2019, 79). Kuhmon kamarimusiikkifestivaalin perustaja ja sen pitkäaikainen taiteellinen johtaja, sellisti Seppo Kimanen

sanookin osuvasti kuvaillessaan Kuhmon kamarimusiikkijuhlien taiteilijoita: ”Taiteilijat Kuhmon kamarimusiikkijuhlilla eivät soita osoittaakseen, kuinka kauniisti he soittavat, vaan osoittaakseen, kuinka kaunista musiikkia heillä on etuoikeus soittaa” (Venkula 2003, 70).

Taiteilijan oma ego ei siis saa olla esiintymistilanteessa pääosassa. Egolla tarkoitetaan lyhyesti minuutta (Kielitoimiston sanakirja 2022). Erityisesti Auvinen korostaa elämäkerrassaan nöyryyden säilyttämisen tärkeyttä myös mahdollisen julkisen menestyksen osuessa taiteilijan tielle. Toisaalta Auvisen itsensä mukaan myös liika ujous ja itsetunnon puute voi vaikeuttaa taiteilijan uralla etenemistä. (Strömberg 2022, 168, 195.) Taiteilijan tulee siis olla nöyrä, mutta kuitenkin samaan aikaan omata vahva usko itseensä ja taiteeseensa. Miller (1996, 153) pitää vahvaa egoa välttämättömänä ominaisuutena taiteilijoille. Suomalaisen huilistin Mikael Helasvuon (1995) mukaan taiteilijalla täytyy olla jopa hieman suuruudenhullu usko oman tulkintansa erityisyyteen. Esiintyviä taiteilijoita yhdistää hänen mukaansa myös tarve olla esillä, jopa tietynlainen masokistisuus, sillä esiintyjä asettaa itsensä aina alttiiksi myös monenlaisille epäonnistumisille yleisön edessä. Suomalainen näyttelijä ja teatteriohjaaja Ville Sandqvist pitää luonnollisena ja tarpeellisenakin, että esiintyjä haltioituu omasta erinomaisuudestaan ja vallastaan esiintymistilanteessa. Kuitenkin läsnä on hänenkin mukaansa oltava vahvan itseensä uskomisen rinnalla nöyryys ja oman erinomaisuuden jatkuva epäileminen, varsinkin harjoitusvaiheessa. Muuten taiteilijana kehittyminen on mahdotonta. (Sandqvist 1995.) Objektiivista suhtautumista omaan taiteen tekemiseen taiteilijan omalle kehitykselle välttämättömänä seikkana korostaa lisäksi Miller (1996, 149–156). Myös Heinosen (1995) mukaan jatkuva halu kehittää itseään uteliaasti ja rohkeasti tekee aidon taiteilijan.

Vaikka esiintyvän taiteilijan päämäärä ei olisikaan tuoda vain itseään esille esiintyessään, tämä ei tarkoita sitä, etteikö taiteilija eläisi musiikkia itsensä kautta sitä tulkitessaan. Taiteilija antaa esiintyessään paljon itsestään. Auvinen puhuu elämäkerrassaan oman itsensä tuntemisen merkityksestä korostaen sen tärkeyttä, että taiteilija tulkitsee musiikkia aina omista lähtökohdistaan käsin. Taiteen tekeminen on aitoa ja koskettavaa, kun taiteilija ei yritä olla mitään muuta kuin on ja tuntee lisäksi vahvuutensa ja heikkoutensa. Taiteilijalta vaatii tietenkin paljon rohkeutta näyttää yleisölle monenlaisia puolia itsestään. Auvinen korostaa myös tunteella elämisen merkitystä taiteilijan tulkitsemiskyvylle. Liiallinen älyllisyys ei palvele tulkintaa. (Strömberg 2022, 197.) Myös suomalaisen kansanmusiikkiyhtyeen Värttinän laulaja ja johtohahmo Sari Kaasinen (1995) korostaa oman itsensä tuntemisen ja hyväksymisen tärkeyttä taiteilijalle. Auvinen (Strömberg 197), Kaasinen (1995) ja Irving (2002, 154) peräänkuuluttavat kaikki omintakeisuuden merkitystä taiteilijalle. Taiteilijalla on aina oltava omaa sanottavaa ja kykyä erottua muista. Pelkkä tekninen osaaminen ei riitä. (Kaasinen 1995.)

Taide vaatii tekijältään siis paljon. Monet taiteilijat, muun muassa Isokoski ja Heinonen, ovat sitä mieltä, että ammattina esiintyvä taiteilijuus vaatii taiteilijalta tietynlaisia ominaisuuksia, kuten kovanhakaisuutta kritiikin, kilpailun ja arvostelun vuoksi sekä mahdollisen julkisuuden käsittely- ja sietokykyä. Samaa aikaan taiteilijan täytyisi koettaa säilyttää herkkyytensä, avoimuus ja uskollisuus omille ihanteilleen vaativalla alalla, usein vielä kaupallisessa ympäristössä. (Kuusisaari 2007, 159; Heinonen 1995.) Esiintyvällä taiteilijalla on lisäksi jatkuva paine tarjota jokaisessa esiintymistilanteessa

yleisölle mahdollisimman laadukas esitys. Jokainen työtilanne on taiteilijalle tärkeä ja vaikuttaa suoraan seuraavaan. Esiintyvän taiteilijan tulee joka kerta omistautua kulloisellekin esitykselle täysin, ja epäonnistumisille on harvoin sijaa. Yleisölle pitää tarjota parasta, oli oma kunto minkälainen tahansa. Näistä esiintyvän taiteilijan korkeista vaatimuksista ja paineista ovat samaa mieltä sekä Kaasinen (1995) että oopperalaulaja Jaakko Ryhänen, jota Strömberg haastattelee Auvisen elämäkerrassa (Strömberg 2022, 111).

Taiteen ja taiteilijan tehtävästä ja merkityksestä ollaan montaa mieltä, ja näkemyksiä lienee olemassa yhtä paljon kuin on taiteilijoitakin. Taiteilijat näkevät roolinsa ja tarkoituksensa yhteiskunnassa ja maailmassa hyvin eri tavoin, ja heitä motivoivat eri asiat heidän perustellessaan alavalintansa.

Kun nuorilta muusikoilta kysytään heidän alavalintansa syitä, vastaukset ovat pitkälti omaan itseen keskittyviä. Syitä haluta olla taiteilija voivat olla esimerkiksi itsensä toteuttaminen, omasta instrumentista pitäminen tai onnistuneen musiikkiuran tavoittelu. Koulutuksen laajetessa ja työkokemuksen myötä työn merkityksellisyys laajenee usein myös muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Useat muusikot eivät välttämättä osaa edes vastata kysymykseen, miksi he ovat musiikkiuran valinneet. Syy on yksinkertaisesti rakkaus musiikkiin. Joillekuille itse työ sinänsä on päämäärä, joillekuille taas palkitsevuus henkilökohtaisesta kehityksestä on tärkeää. Kenties joillakin muusikoilla syitä ovat maine tai raha, jotkut halunnevat vaikuttaa inhimillisiin arvoihin. (Irving 2002, 33–38.) Useat taiteilijat näyttävät kuitenkin olevan yhtä mieltä siitä, että ryhtyä taiteilijaksi ihmisellä täytyy olla siihen sisäinen palo. Esimerkiksi pelkkä tähteyden tavoittelu, oman arvons etsiminen musiikista tai epäonnistumisen pelko ovat amerikkalaisen jazzpianistin ja säveltäjän Kenny Wernerin mukaan huonoja syitä ryhtyä taiteilijaksi eivätkä kannata loppujen lopuksi pitkälle. On tärkeää, että taiteilija nauttii musiikin tekemisestä, ja hänellä on sisäinen palo itseilmaisuuksiin musiikin kautta. (Werner 1996, 30–31.) Sisäisen palon merkitystä alanvalinnassa korostaa Auvisen elämäkerrassa myös Strömbergin (2022, 179) haastattelema oopperalaulaja Tommi Hakala. Kurkela (1995) puolestaan pitää tärkeänä sitä, että taiteilija on aidosti sisäisesti motivoitunut musiikin tekemiseen, niin ettei musiikista tule vain väliarvo. Useita taiteilijoita itseään näyttää motivoivan taiteen tekemiseen sisäisen palon lisäksi ennen kaikkea ihmisten aito liikuttaminen, vuorovaikutus yleisön kanssa, musiikin jakaminen ja musiikin avulla arjen yläpuolelle kohottaminen. (Irving 2002, 21; Auvisen Strömbergin mukaan 2022, 182; Isokoski Kuusisaaren mukaan 2007, 156; Kaasinen 1995.) Useimmilla taiteilijoilla tärkein syy olla taiteilija vaikuttaa siis kiteytyvän antamiseen ja saamiseen. Samalla kun esiintyjä antaa musiikkia ja välittää sitä yleisölle, hän myös itse saa ja kokee täyttymystä esiintyessään.

2.2 Esiintyminen vuorovaikutuksena

Esiintyminen on ennen kaikkea vuorovaikutusta ja kommunikaatiota esiintyvän taiteilijan ja yleisön välillä. Esiintyvä taiteilija on musiikin välittäjä, joka tulkitsee musiikkia luovasti ja tekee musiikin eläväksi. Esiintyminen on antamista ja saamista, kuten edellisessä luvussa tiivistin useiden taiteilijoiden ajattelevan. (Kurkela 1995; Nuoranne 2022, 28.) Kurkelan (1995) mukaan esiintyjä esiintyessään myös ilmentää omaa itseään ja olemassaoloaan, luo itseään uudelleen ja vaikuttaa samalla yleisöön. Onnistuneessa esiintymisessä tärkeintä on sekä Allenin (2019, 80) että sopraano ja laulopedagogi Kaija Nuoranteen (2022, 28) mukaan tarinan ja sanoman välittäminen.

Nuoranne (2022, 28) sekä Irving (2002, 139–142) pitävät molemmat tärkeänä sitä, että vuorovaikutus esiintyjän ja yleisön välillä olisi mahdollisimman esteetöntä. Irving kuvaa esiintymistilanteen vuorovaikutusta kommunikaatioympyrän (ks. kuva 1) avulla. Siinä esiintymistilanne on jaoteltu kolmeen elementtiin: lähettäjään, lähetettävään asiaan sekä vastaanottajaan. Taiteilija on lähettäjä, lähetettävä asia on musiikki, ja vastaanottaja on yleisö. Näiden elementtien välillä voi olla ”kohinaa”, jolla Irving kuvaa vuorovaikutuksen esteitä. Esteitä voivat olla muun muassa monenlaiset käytännön asiat, esimerkiksi vääriä ohjelmaa tilaisuuteen tai meluisa ympäristö. Koska mahdollisimman esteettömään vuorovaikutukseen täytyy pyrkiä, on taiteilijan tärkeää harjoitella myös esiintymisen käytännön asioita. Tällainen asia voi olla esimerkiksi taiteilijan kehonkieli tai muutoin lavalla olemisen taidot. Sanattomat kehon viestit ovat iso osa esiintymisen kommunikaatiota, jotka kaikki yleisön jäsenet vieläpä kokevat eri tavoin. (Irving 2002, 114.) Lavataidoista ja niiden harjoittelun tärkeydestä varsinkin nuorille taiteilijoille puhuu myös Jaakko Ryhänen Auvisen elämäkerrassa, käyttäen kollegaansa Auvista erinomaisena esimerkkinä hyvistä lavalla olemisen taidoista. Ryhänen tuo esiin Auvisen ryhdikkyuden, rauhallisuuden, vahvan läsnäolon ja tulkinnan, johon ei kuulu turha elehtiminen. (Strömberg 2022, 183.) Esiintymisen aikana kommunikaatio ei lisäksi suinkaan ole vain yhden-suuntaista. Vuorovaikutusta tapahtuu molemmin puolin ja myös yleisö lähettää esiintyjälle sanattomia viestejä ja signaaleja. (Irving 2002, 139–142.)

Taiteilijan tulee pyrkiä esiintyessään antamaan spontaani vaikutelma, eli joka kerta esitettävä musiikki ikään kuin hän loisi tarinan samalla hetkellä. Musiikki on taidetta, joka elää aina juuri siinä hetkessä missä sitä esitetään. Jokainen esiintymiskerta on ainoa laatuaan. (Shirley & Sonntag 2002, 109; Isokoski Kuusisaaren mukaan 2007, 150.) Tällaisen spontaanin vaikutelman antaminen kuitenkin vaatii muun muassa Irvingin ja Viitasalon mukaan paljon huolellista harjoittelua, useita toistoja ja esiintymiskokemusta. Tietoisuus omasta tekemisestä sekä huolellinen valmistautuminen ovat avaimia spontaanin vaikutelman antamiseen. On turvallista päästää irti, kun on harjoitellut hyvin. Silloin omaa suoriutumistaan ei tarvitse jännittää. (Irving 2002, 23, 124; Kuusisaari 2007, 152.) Tällöin voi antaa hetken viedä, kenties joskus jopa saavuttaa niin sanottu flow-tila (suom. virtaus). Flow-käsitteellä tarkoitetaan uppoutumista mielihyvää tuottavaan tekemiseen, jossa ajantaju häviää (Kielitoimiston sanakirja 2022). Isokoski (Kuusisaari 2007, 152) kuvailee flow-tilaa tuntemuksena, että on kykenevä välittämään esiintymishetkellä etukäteen suunnittelemtomia asioita.

Esiintymisjännitys on normaali ja tärkeäkin osa esiintymistä. Esimerkiksi Isokosken (Kuusisaari 2007, 152) mukaan jännittäminen kertoo siitä, että esiintyjä arvostaa yleisöään. Liiallinen esiintymisjännitys taas voi viedä esiintymisestä ilon. Liiallisen jännityksen vähentämiseen tai sen kanssa elämiseen on olemassa erilaisia keinoja. Sibelius-Akatemiassa esiintymisvalmennuksen opettajana toimiva, itsekin muusikko, Päivi Arjas, on tutkinut laajasti muusikkojen esiintymisjännitystä. Arjaksen (1997, 76–77) mukaan esiintyjän on hyvä jännityksen vähentämiseksi kehittää itselleen kyky keskittyä esiintymisen aikana kulloinkin oleelliseen asiaan, sillä muusikon täytyy esiintyessään väistämättä keskittyä myös tekniseen suoritukseensa tulkinnan lisäksi. Irvingin mukaan positiiviset ajatukset ennen esiintymistä ovat ratkaisevassa osassa vähentämässä jännitystä. Myös itseluottamuksen merkitys on suuri. Itseään ei ole tarpeen vertailla muihin taiteilijoihin. Taiteilijan tehtävä on keskittyä huolehtimaan pelkästään siitä, mitä juuri hän voi yleisölle antaa. (Irving 2002, 65.) Myös Nuoranne korostaa

taiteilijan oman persoonan merkitystä esityksen ainutlaatuisuudessa. Jännitystä voi pyrkiä myös helpottamaan muistamalla, että esiintymistilanteessa musiikki on pääosassa. Sen välittäminen on tärkeintä, vaikka se teknisesti epätäydellistä olisikin. (Nuoranne 2022, 28.) Sosiaalipsykologi ja tietokirjailija Jaana Venkula korostaa taiteilijan vilpittömyyden merkitystä taiteen vaikuttavuudessa ja koskettavuudessa. Säröt esiintymisessä eivät haittaa. (Venkula 2003, 64–65.) Myös Isokoski (Kuusisaari 2007, 144) korostaa rehellisen ja vahvan tulkinnan merkitystä sanoman välittymisessä yleisölle.

2.3 Yleisö merkityksen luojana

Ei ole esiintyvää taiteilijuutta ilman yleisöä. Useat taiteilijat mainitsivat motivaatiokseen olla taiteilija sen, että he kokevat myös itse saavansa esiintymisestä paljon (ks. luku 2.1). Esiintyjän asemaa vastaanottajana esiintymistilanteessa korostaa myös Kurkela (1995). Irvingin mukaan taiteilija ja yleisö ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Myös yleisö lähettää jatkuvasti joko tiedostettuja tai tiedostamattomia signaaleja esiintyjälle. Esimerkiksi aplodit ovat tiedostettuja signaaleja, tiedostamattomia taas muun muassa yleisön kehonkieli. Yleisön kehonkielen merkitys saattaa olla esiintyjälle varsin suuri. Esimerkiksi kuulijoiden istumistapa tai katsekontakti välittää esiintyjälle heti informaatiota siitä, kuunteleeko yleisö esitystä kiinnostuneesti. Tunnelma on aistittavissa pienistä asioista. (Irving 2002, 115–116.) Esiintyjälle palkitsevinta voikin olla suurten aplodien sijaan aistia kuulijoista hiljainen keskittyminen, kuten esimerkiksi Viitasalo kokee. Silloin reaktio on aito ja rehellinen. (Kuusisaari 2007, 146.)

Taiteilijat voivat siis aistia vahvasti erilaisia asioita yleisöstä. Yleisöt ovatkin aina erilaisia ja niiden reaktiot voivat vaihdella suuresti. Teatterin- ja kirjallisuudentutkija ja kirjallisuustieteen professori Irmeli Niemi jaottelee erilaiset yleisötyypit viiteen erilaiseen ryhmään. Jaottelutapa perustuu yleisöjen ennako-odotuksiin ja kokemistapoihin. Nämä yleisön päätyypit ovat Niemen mukaan antautuva vastaanottaja, ahmiva vastaanottaja, arvioiva vastaanottaja, ahdistunut vastaanottaja sekä avuton vastaanottaja. Antautuvalle vastaanottajalle on ominaista vahva tunteella eläytyminen esitykseen, ahmiva vastaanottaja puolestaan kuuntelee musiikkia innokkaasti, mutta saattaa suhtautua esitykseen melko pinnallisesti. Arvioiva vastaanottaja on vaativa ja kiinnostunut kuuntelija, ja hänellä on usein vahvat ennakkotiedot esitykseen liittyen. Ahdistuneella vastaanottajatyypillä taas on usein paljon ennako-odotuksia esityksen suhteen ja vaikeuksia tempautua mukaan esitykseen. Avuton vastaanottaja taas saattaa kokea esityksen liian vaativana niukan tiedollisen pohjan tai ennako-odosten takia. (Niemi 1995.) Niemi mainitsee artikkelissaan tanssija Reijo Kelan, joka puolestaan korostaa myös yleisön asenteen merkitystä esityksen onnistumisen suhteen. Esitys ei esimerkiksi ole automaattisesti epäonnistunut, vaikka se ei koskettaisi vahvasti jokaista yleisön jäsentä. Kenties esitys koskettaa vain muutamia ihmisiä. Tämä on riski, joka esiintyjän on otettava. Vuorovaikutuksen kokemus saattaa kuitenkin olla sitäkin vahvempi niillä, joita esitys aidosti koskettaa. (Kela Niemen artikkelissa 1995.) Myös kuulijoilla on jonkinlainen vastuu omasta suhtautumisestaan esitykseen. Kuulijan olisi hyvä olla nöyrä ja avoin, jotta tämä voisi vastaanottaa taiteen parhaiten. (Venkula 2003, 76.)

Esiintyvät taiteilijat suhtautuvat yleisöön eri tavoin. Irvingin mukaan esiintyjän täytyy oppia mittamaan ”yleisön lämpötila”, ja keskittyä vastaamaan heidän tarpeisiinsa sen sijaan että keskittyisi pel-

kästään siihen mitä itse haluaa antaa. Irving siis puhuu esiintymisestä jossain määrin yleisön palvelmisena. (Irving 2002, 61.) Huilisti Mikael Helasvuon (1995) mukaan esiintyjän täytyy puolestaan jossain määrin vakuuttaa yleisö ja voittaa se puolelleen. Tässäkin on läsnä tietynlainen yleisön palvelmiseen asennoituminen. Isokoski puolestaan arvelee, ettei yleisöä kannata ajatella liikaa, jottei kiinnitä huomiotaan epäoleellisuuksiin eikä esiintymiseen tulisi laskelmoinnin tuntua. Isokoski korostaa tässäkin suhteessa omista lähtökohdista tekemisen tärkeyttä esiintyvälle taiteilijalle. (Kuusisaari 2007, 144.)

Muun muassa Kurkela (1995) sekä useat taiteilijat näyttävätkin olevan yhtä mieltä siitä, että yleisö arvostaa aitoutta ja koskettavuutta, ja että siihen on esittävässä taiteessa aina pyrittävä. Parasta, mitä taiteilija voi yleisölle tarjota, on aito oma itsensä. Kun sekä esiintyjä ja yleisö ovat aitoja ja auki taiteen äärellä, voi taide todella välittyä taiteilijalta kuulijalle. (Irving 2002, 20; Venkula 2003, 70.)

3 OMIA AJATUKSIANI TAITEILIJUUDESTA, ESIINTYMISESTÄ JA YLEISÖSTÄ

Muistan lapsuudestani erään hetken, kun minulta kysyttiin, mikä haluaisin olla isona. Vastasin tuolloin epäroimättä haluavani olla taiteilija. Minulla on lapsesta saakka ollut vahva taiteellinen vietti, ja olen harrastanut lapsena ja nuorena monipuolisesti kuvataiteita, teatteria ja musiikkia. Laulaminen on kiinnostanut minua aina, joskin aloitin musiikin ammattiopintoni ensin klassisen pianonsoiton parissa. Tie laulamiseen avautui hieman myöhemmin, vaihtaessani pääaineeni klassisesta pianosta lauluun.

Tässä luvussa käsittelen omaa tämänhetkistä taiteilijuuttani edellisessä luvussa käyttämäni kolmi- jaon avulla. Tuon esille ajatuksiani, mielipiteitäni ja kokemuksiani taiteilijuudesta, esiintymisestä ja yleisön merkityksestä. Esiintyvän taiteilijuuteni toteutumista Unikuvia-konserteissa reflektoin myöhemmin opinnäytetyössäni luvussa viisi.

3.1 Minä taiteilijana

Oma esiintyvä taiteilijuuteni on nyt, musiikkipedagogiksi valmistumiseni kynnyksellä, nupullaan. Uskon, että se vahvistuu ajan myötä, kun tietoa, taitoa ja kokemusta karttuu. Koen itse olevani opettelu- ja vaiheessa taiteilijuudessa ja tarvitsevani paljon opastusta myös taiteellisten ratkaisujen tekemisessä. Kuitenkin tiedän ja tunnistan itsessäni luovuuden ja vahvan itseilmaisun tarpeen, joka vaatii päästä laulamisen kautta ulos. Olen myös viime aikoina oppinut huomaamaan ja arvostamaankin itsessäni sitä, että vaikka vielä opettelen monia asioita, tekemisestäni kuitenkin kuuluu jo oma ääneni ja tähänastinen elämäkokemukseni. Tulkitseminen ei ole mitään sellaista, mikä tulisi ulkoa päin minuun, vaan koen tulkitsevani musiikkia oman itseni kautta ja omalla ilmaisutavallani.

Siinä, että taiteilijalta vaaditaan nöyryyttä ja toisaalta myös vankkaa uskoa itseensä ja oman sanomansa tärkeyteen (Auvinen Strömbergin mukaan 2022, 168; Miller 1996, 153), piilee mielestäni mielenkiintoinen ristiriita. Koen olevani luonteeltani ja myös laulunopiskelijana varsin itsekriittinen, joka onkin kehittymisen kannalta hyvä ominaisuus taiteilijalle. Toisaalta lavalla ollessani koen kyllä olevani pääasiassa itsevarma ja koen että minulla on sanottavaa, jonka haluan tuoda ulos laulamisen kautta. Olen Helasvuon (1995) kanssa samaa mieltä, että omaan ilmaisukykyyn uskomisen on välttämätön ominaisuus taiteilijalle. Ilman sitä myös minulta puuttuisi tarpeellinen itsevarmuus esiintyessäni. Oma itsetuntoani taiteilijana taas kuvailisin eräänlaisena suojeluvaistona omaa taiteilijuuttani kohtaan. Laulaminen on minulle tärkeää ja niin suuri osa minuutta, etten olisi onnellinen ilman sitä. Kuitenkin nöyryys on se, joka yhdistää kaikkia aidosti koskettavia taiteilijoita ja näkyy suoraan esiintymisessä. Olen tässä täysin samaa mieltä muun muassa Auvisen (Strömberg 2022, 168) kanssa. Minulle nöyryys tarkoittaa esimerkiksi sitä, että suhtaudun musiikin tekemiseen pitkälti etuoikeutena. On etuoikeus olla musiikin välittäjänä, opiskella laulua ja musiikkia ja toivottavasti tulevaisuudessa myös työskennellä laulajana. Tahdon kehittää oman taiteentekovälineeni eli lauluääneni mahdollisimman taitavaksi, jotta voisin tehdä musiikkia mahdollisimman korkeatasoisesti.

Herkkyys ja tunteella eläminen ovat ominaisuuksia, jotka itsestäni löydän. Ne ovat mielestäni vahvuksiani tämänhetkisessä taiteilijuudessa. Kuten esimerkiksi Isokoski korostaa, herkkyyks on välttämätöntä säilyttää, jotta voisi aidosti saada yhteyden yleisöön. Olen tästä aivan samaa mieltä. Mu-

siikin tekeminen vaatii herkkyyttä. Onkin mielenkiintoinen ristiriita myös omasta mielestäni, että ammattitaiteilijana ja jo taidealan opiskelumaailmassa kilpailu ja alan paineet ovat usein niin kovat, että se vaatii myös kovanahkaisuutta. (Kuusisaari 2007, 159.) Uskallan kuitenkin väittää, että herkkyyks ja aitous ovat loppujen lopuksi niitä asioita, jotka kantavat. Olen myös samaa mieltä muun muassa Auvisen kanssa siitä, että esiintyvän taiteilijan on tärkeää olla sinut itsensä kanssa ja tällä on oltava myös rohkeutta kohdata itsensä keskeneräisenä ihmisenä. Vaatii paljon olla auki yleisön edessä ja näyttää itsestään herkkyyttä, haavoittuvuutta ja keskeneräisyyttä, elää musiikkia oman minuutensa läpi. (Strömberg 2022, 197). Siinä rohkeudessa piilee minulle toisaalta taiteilijuuden ydin, joka on kaikkein palkitsevinta esiintymisessä. Jos esiintyessä uskallan antaa itsestäni rohkeasti, se antaa myös itselleni eniten. Siitä syntyy syvällisin vuorovaikutuksen kokemus yleisön kanssa.

Mielestäni on tärkeää muistaa kirkkaasti, ketä varten ja miksi työtään tekee. Ammatinvalintani syitä on varmasti useita. Minulle laulaminen näyttäytyy pitkälti kutsumuksena ja eräänlaisena palveluammattina. Tietenkin saan myös henkilökohtaista tyydytystä onnistumisista ja taitojeni kehitymisestä, ja ne ovat monella tapaa asioita, jotka kannustavat jatkamaan. Musisoiminen yleisölle on myös itseilmaisun keino ja se on minulle nautinnollista ja palkitsevaa. Tunnistan itsessäni myös tietynasteisen kunnianhimon, joka osaltaan ajaa itseäni eteenpäin. Kunnianhimo tarkoittaa minulle sitä, että olisin arvostettu omalla alallani ja tulevaisuuden työkentälläni. Toivon, että tulisin hyväksi ammattilaiseksi siinä mitä työkseni teen. Huomaan, että minulla on useita syitä haluta olla taiteilija, ja syyt ovat pitkälti samoja mitä monilla ammattitaiteilijoilla (ks. luku 2). Samaistun vahvasti muun muassa Isokosken (Kuusisaari 2007, 156) ajatukseen siitä, että taiteen tehtävä on kohottaa arjen yläpuolelle. Taiteilijan tehtävä ja etuoikeus on olla välikappaleena antamassa musiikkia ihmisille. Tämän takia palveluammatti kuvaa taiteilijan työtä mielestäni hyvin, vaikka taiteilija myös itse saa paljon esiintyessään.

3.2 Minä esiintyjänä

Esiintyessäni koen olevani musiikin välikappaleena. Siinä ei ole kyse minusta, mutta kuitenkin elän ja tulkitsen musiikkia omista lähtökohdistani käsin, omalla persoonallani. Tässä olen samaa mieltä kuin muun muassa Auvinen (Strömberg 2022, 197). Kuten esimerkiksi Allen (2019, 79–80) korostaa, esiintyminen on myös omasta mielestäni ennen kaikkea musiikin ja tarinan välittämistä, ei itsen esille tuomista. Laulutekniikka on mielestäni väline tulkittamiseen. Mielestäni ei pitäisi oikeastaan edes puhua musiikin *esittämisestä*, vaan musisoidessaan pitäisi *elää* musiikki itsensä läpi. Tulkittaminen on myös sitä, että uskaltaa itse antautua musiikille esiintyessään.

Parhaimmillaan esiintyessä voi tuntea vuorovaikutuksen yleisön kanssa hyvin vahvasti. Erilaiset tähänastiset esiintymiskokemukseni ovat näyttäneet itselleni välähdyksiä siitä, miltä hyvä vuorovaikutus yleisön kanssa voi parhaimmillaan tuntua. Joskus taas yhteyden saaminen yleisöön on haastavaa. Mielestäni vuorovaikutusta voi vaikeuttaa esimerkiksi se, että esiintyjä ei ole sisäistänyt kunnolla esittämäänsä musiikkia, tai esiintymisestä paistavat läpi Wernerin (1996, 30–31) mainitsemat ”huonot syyt” toimia taiteilijana, kuten pelkkä oman itsen esiin tuominen tai jonkinlainen tähteyden tavoittelu. Koen, että yleisimmät syyt, jotka vaikeuttavat ajoittain yleisön ja minun vuorovaikutustani ovat joko se, että laulut eivät tunnu tarpeeksi varmoilta, tai että mietin esiintyessäni liikaa tekniikkaa. Olen pohtinut tätä tasapainoa tekniikan ja tulkinnan välillä paljon. Tällä hetkellä lauluopintojani

ne näyttäytyvät minulle mielestäni liikaa kahtena erillisenä asiana, ja perfektionismiin taipuvaiselle luonteelleni on joskus haastavaa heittäytyä ilmaisuun, koska haluan myös onnistua teknisesti niin hyvin kuin mahdollista. Ymmärrän toisaalta myös sen, että ilmaisu ja tekniikka usein tukevat toisiinsa. Monesti tekniset asiatkin onnistuvat paremmin, kun uskaltaa heittäytyä musiikin vietäväksi.

Omassa esiintymisessäni olen miettinyt myös konkreettisia lavalla olemisen taitojani. Itseltäni lavalla seisominen henkisesti ja fyysisesti itsevarmana ja ryhdikkäänä vaatii joka kerta rohkeutta. Jokainen esiintymistilanne on minulle jälleen uusi haaste tehdä musiikkia vahvasti omana itsenäni ja omaan tekemiseeni uskoen. Opettelen jokaisen esiintymisen myötä myös sitä, millä asenteella tulen lavalle. Hymyilenkö, otanko yleisöön kontaktia, kävelenkö lavalle itsevarmana ja rauhallisesti? Olen mielestäni kehittynyt näissä asioissa opintojeni aikana ja osaan myös nykyisin arvioida omaa lavalla olemistani objektiivisemmin. Lavalla olemiseni on nykyisin mielestäni melko luontevaa, rauhallista ja varmaa, vaikka kehitettävää onkin vielä paljon.

Koen olevani esiintyjänä rehellinen ja aito, vaikka ilmaisuni ei aina olekaan niin rentoa ja rohkeaa mitä se voisi parhaimmillaan olla. Olen saanut aitoudesta ja rehellisyydestä myös positiivista palautetta opintojeni aikana. Esiintymisjännitys kuuluu tietysti itsellenikin asiaan esiintyessäni. Pieni jännittäminen merkitsee minulle sitä, että olen keskittynyt esitykseen, ja saan siitä esiintymiseeni lisäenergiaa. Jännittämisen voimakkuus riippuu itselläni esiintymistilanteesta ja yleisöstä, eikä sitä voi aina etukäteen arvata. Joskus voi olla, että pieni, tuttu yleisö jännittää enemmän kuin suurempi, tuntemattomampi yleisö.

Uskon, että mitä enemmän elämäkokemusta minulle tulee, sitä syvemmiksi tulkintani muuttuvat. Musisoiminen on onneksi elämän pituinen prosessi, ja luotan siihen, että tulen kehittymään vielä pitkään. Jokaisessa elämänvaiheessa minulla tulee olemaan jälleen uusia näkökulmia lauluihin, joita laulan. Kaiken kaikkiaan nautin kuitenkin esiintymisestä suuresti. Tahdon laulaa ihmisille ja saan siitä myös itse täyttymystä.

3.3 Minä ja yleisö

Olen huomannut omasta esiintymisestääni sen, että usein saatan löytää kappaleisiin sävyjä ja ilmaisuvoimaa vasta esiintymistilanteessa. Tämä tapahtuu mielestäni sen takia, että yleisö antaa minulle valtavan paljon lisäenergiaa musiikin tekemiseen ja ilmaisuun. Mikään ei voita sitä tunnetta, kun aistii konsertissa yleisön mukana elämisen. Se on musiikin yhteistä kokemista. Yleisö tekee jokaisesta esiintymisestä ainutkertaisen ja merkityksellisen.

Mielestäni yleisöön täytyy suhtautua aina kunnioittavasti, eikä sitä saa koskaan aliarvioida. Jokainen yleisö on yhtä tärkeä. Jokaisessa esiintymistilanteessa pitäisi olla samanlainen kunnioitus yleisöä kohtaan, oli kyseessä sitten pieni tai iso yleisö tai oli esiintymistilanne mikä tahansa. Uskon, että oli paikka yleisössä vähän tai paljon ihmisiä, siellä on aina vähintään yksi ihminen, jolle juuri tämä musiikki tulee juuri oikeaan hetkeen. Se ajatus antaa itselleni laulamiseen suuren merkityksen. Myös tällä tarkoitan sitä, että laulaminen on palveluammatti. Se on syvän inhimillisen kanssakäymisen muoto.

En erityisen vahvasti samaistu siihen ajatukseen, että yleisö täytyisi jotenkin vakuuttaa puolelleen (Helasvuo 1995). Ajattelen itse enemmän samansuuntaisesti kuin Isokoski (Kuusisaari 2007, 144)

hänen korostaessaan sitä, että taiteilijan on tärkeää tehdä taidettaan itsestään käsin. Jos olen itse aito oma itseni ja tulkitseen musiikkia omalla ainutlaatuisella tavallani, se myös välittyy yleisölle ja tällöin vuorovaikutus on todella aitoa ja suoraa. Lienee myös tärkeää taiteilijana tulla sinuiksi sen ajatuksen kanssa, ettei kaikkia voi miellyttää. Kuten tanssija Reijo Kela (ks. luku 2) viittaa, on myös yleisön asenteella merkitystä esiintymisen koskettavuudessa ja esityksen onnistumisen kannalta (Kela Niemen artikkelissa 1995). Näin on myös omasta mielestäni.

Oma kokemukseni on, että yleisöstä voi todella aistia reaktioita esiintymisen aikana ja reaktioilla on myös suuri vaikutus esiintymiseeni. Esimerkiksi Irving (2002, 114) korostaa sanattomien viestien merkitystä esiintymistilanteessa. Haluaisin kehittää itsessäni näitä sanattomia kommunikointitaitoja ja tulla niistä tietoisemmaksi. Olen muiden esiintymistä katsoessani tajunnut, että esimerkiksi hymyllä ja katsekontaktilla on todella suuri merkitys yleisön kokemukseen esityksestä. Olen myös huomannut, että yleisöt ovat erilaisia tilanteesta ja paikasta riippuen. Myös vuorovaikutus yleisön kanssa on aina erilainen. Syitä siihen ei välttämättä aina itse tiedä. Mielenkiintoista on se, että vaikka itseltäni kontakti yleisöön olisi joskus tuntunut valjulta, esitys on silti saattanut koskettaa aidosti kuulijoita. Joskus siis oma ajatus ei vastaakaan todellisuutta. Ehkä tähän liittyy nimenomaan kuulijan asenteen tärkeys. Mikäli yleisön jäsen on aidosti auki ja avoin vastaanottamaan musiikkia, hän saa siitä jotain, vaikka sillä kertaa vuorovaikutus ei olisikaan omasta mielestä ollut erityisen vahva. Parhaimpia kokemuksia yleisöstä kuitenkin ovat olleet itselleni ne, joissa molemminpuolisen lämmön aistii ja yleisöstä näkee liikuttumisen ja musiikista nauttimisen. Mielenkiintoinen seikka on myös esiintymistilan merkitys kontaktille yleisön kanssa. Parhaat esiintymiskokemukset itselleni ovat olleet pienissä, intiimeissä tiloissa, joissa minulla on mahdollisuus katsekontaktiin yleisön kanssa. Toisaalta joskus suuressakin tilassa voi aistia yleisön vahvan mukana elämisen.

4 TAITEELLINEN PRODUKTIO

Tiesin jo melko varhaisessa vaiheessa lauluopintojani Savonia-ammattikorkeakoulussa, että haluaisin tehdä taiteellisen opinnäytetyön. Tahdoin kehittää opinnäytetyöni avulla muusikkouttani ja taiteilijuuttani. Pohdin opintojeni aikana monia eri vaihtoehtoja konsertin aiheesta. Lopulta päädyin liedkonsertin järjestämiseen. Olin aloittanut liedyhteistyön pianisti Emmi Kärnän kanssa kevättalvella 2021. Aloitimme tuolloin harjoittelemaan yhdessä Helsinki Lied-kilpailua varten, joka järjestettiin syksyllä 2021. Osallistuimme kilpailuun, ja tulimme toiseksi alle 25-vuotiaiden sarjassa. Palkintona saimme tilaisuuden esiintyä syksyllä 2022 Oulun Musiikkikeskuksessa Tulindbergin salissa. Konsertin järjestäjänä oli Oulun konservatorio. Päätin hyödyntää opinnäytetyössäni Ouluun valmistamaamme konserttia, ja päädyimmekin pitämään liedkonsertin samalla ohjelmalla Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa 22.11.2022. Kuopion konsertti oli siis varsinainen opinnäytetyökonserttini.

Kevään 2022 olin vaihto-opiskelemassa, joten ryhdyimme valmistelemaan konserttia heti syksyllä 2022 opintojeni taas jatkuttua Suomessa. Ohjelman valinnassa oli tarpeen ottaa huomioon rajallinen aika konsertin valmistamisessa, joten päädyimme harjoittamaan uudelleen saman ohjelmiston kuin Helsinki Lied-kilpailussakin, ja lisäsimme siihen sopivaa ohjelmaa kootaksemme noin 50 minuutin mittaisen konserttikokonaisuuden. Konsertin nimeksi tuli sekä Oulussa että Kuopiossa *Unikuvia*.

4.1 Harjoitteluprosessi

Syyskuussa 2022 aloitimme harjoittelun yhdessä ja erikseen. Olin antanut Emmille kesän ja alkusyksyn aikana uusien kappaleiden nuotteja, kun ohjelman lopullinen sisältö varmistui. Konsertin sisältöä pohdimme paljon oman opettajani, Savonia-ammattikorkeakoulun klassisen laulun lehtorin, Annastiina Tahkolan, kanssa. Ohjelman valinnassa täytyy aina ottaa huomioon monenlaisia seikkoja. Meidän projektissamme niitä olivat aikataulu ja sopiva vaikeusaste sekä pianistille että laulajalle. Kappaleiden oli myös sovittava jo olemassa olevan vanhan konserttikokonaisuuden tunnelmaan. Säveltäjät valikoituivat pitkälti kilpailuohjelmamme säveltäjänimistä, jotta kokonaisuudesta tulisi mahdollisimman ehjä. Haasteellista keston saamisen kannalta oli useimpien kappaleiden lyhyys. Kahden kuukauden mittainen (syys- ja lokakuu) harjoitteluperiodimme tuntui meistä tuolloin aika lyhyeltä, olimmehan esimerkiksi kilpailuun valmistautuessamme saaneet harjoitella melkein puoli vuotta yhdessä. Lisäksi yhteistyössämme oli nyt ollut yli puolen vuoden tauko. Lyhyempi harjoittelu-aika oli lopulta kuitenkin hyväksi, ja opimme molemmat paljon omasta harjoittelustamme ja sen priorisoinnista. Aikaa oli lopulta juuri sopivasti. Kehityskaaren huomasi vuoden takaisesta, ja yhteinen uusien kappaleiden haltuun ottaminen oli nopeampaa. Myös vanhat kappaleet muistuvat nopeasti mieleen. Syys- ja lokakuuhun sisältyi myös useita ohjauksetoja opettajiemme Annastiina Tahkolan sekä Savonia-ammattikorkeakoulun lehtorin, pianisti Jari Tynin kanssa. Lokakuussa olin sairaana, enkä pystynyt laulamaan muutamaan viikkoon kunnolla juuri ennen Oulun konserttia. Se lisäsi oman jännitysmomenttinsa konserttiin valmistautumiseen. Jälkikäteen ajatellen se oli hyvä stressinsietokyvyn testi. Minun oli lisäksi pakko harjoitella liedejä muilla tavoin, esimerkiksi puhumalla tekstejä, analysoimalla runoja ja mielikuvaharjoittelemalla. Lopulta tervehdyin ajoissa ja saimme viimeistelyä kappaleet hyvin aikataulussa.

Omassa harjoittelussani perehdyin liedien teksteihin sekä sävellyksien ja runojen taustoihin. Keskus- telimme niistä paljon myös Emmin kanssa yhdessä harjoitellessamme. Kiinnitimme harjoitelles- samme paljon huomiota kappaleiden tunnetiloihin, sävyihin ja tulkintaan. Oli mielenkiintoista huo- mata, kuinka oivalsimme vuoden takaisista kilpailukappaleista aivan uusia asioita. Oli myös palkitse- vaa huomata kummankin tekninen kehityskaari. Pystyimme mielestäni sen ansiosta toteuttamaan tulkinnallisia asioita rennommin. Yritimme varmistaa, että kappaleissa tunnetilamme, ilmaisullinen tarkoituksemme ja ilmaisun aste olisi sama. Oli myös tärkeää saada näihin asioihin ohjausta omilta opettajiltamme.

Yksin harjoitellessani pyrin harjoittelemaan kappaleet teknisesti mahdollisimman varmoiksi, jotta esi- tystilanteessa voisin keskittyä vain musiikkiin ja ilmaisuun. Yritin toisaalta myös muistaa, etten erot- telisi tekniikkaa ja tulkintaa liikaa toisistaan. Vuoden aikana oma laulutekninen vaiheeni oli myös muuttunut, joten itse koin haasteelliseksi ”istuttaa” vanhat kappaleet uudestaan, sillä vanhat tavat puski- vat helposti pintaan.

Oulun konserttipäivä 3.11.2022 lähestyi. Konserttipäivä Ouluun oli sovittu jo hyvissä ajoin alkusyk- sällä. Lokakuun aikana esitimme kappaleita Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa muuta- missa Savonia-ammattikorkeakoulun ja Kuopion konservatorion oppilaskonserttisarjoissa, joissa pää- simme testaamaan kappaleiden kestoja ja konsertin kokonaisuutta. Oli tärkeää saada niiden kautta varmuutta esiintymiseen. Kuopion konserttipäiväksi varmistui 22.11.2022. Ajattelimme, että olisi mukava hieman levähtää Oulun konsertin jälkeen ja viimeistellä kappaleita vielä hieman opinnäyte- työkonserttia varten. Ennen Kuopion opinnäytetyökonserttia pidimmekin kappaleita yllä, mutta va- roimme kuitenkin harjoittelemasta liikaa.

4.2 Konserttien toteutus

Oulun *Unikuvia*-konsertti pidettiin Oulun Musiikkikeskuksessa Tulindbergin salissa 3.11.2022 klo 17.30. Konsertti kuvattiin Oulun konservatorion toimesta, ja siitä julkaistiin valikoituja lauluja Oulun konservatorion YouTube-kanavalla (Oulun konservatorio 2022; ks. liite 3). Konserttiin oli vapaa pääsy ja sen kesto oli noin 50 minuuttia ilman väliaikaa. Konsertissa oli yleisöä arviolta noin 60 hen- kilöä. Ohjelmat ja julisteet tähän konserttiin tehtiin Oulun konservatorion toimesta. En liitä opinnäy- tetyöhöni Oulun konsertin ohjelmaa tai julistetta, sillä konsertin musiikillinen sisältö oli sama kuin varsinaisessa opinnäytetyökonsertissani Kuopiossa.

Opinnäytetyökonserttini *Unikuvia* pidettiin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa 22.11.2022 klo 19. Konsertti kuvattiin, ja se on katsottavissa YouTube-linkin takaa (ks. liite 4). Kon- sertissa oli saatavilla tekemäni käsiohjelma (ks. liite 1). Käsiohjelma sisälsi konsertin ohjelman lisäksi hieman taustaa konsertin kappaleiden yhdistävistä teemoista sekä laulujen suomennokset, joista suurimman osan sain Sibelius-Akatemian ylläpitämästä Laura-tietokannasta. Osan kappaleiden teks- teistä suomensin itse. Konserttiin oli vapaa pääsy, ja sen kesto oli noin 50 minuuttia. Konsertissa ei ollut väliaikaa. Konsertissa oli yleisöä noin 15 henkilöä.

Jaottelimme *Unikuvia*-konsertin sisällön kolmeen pienempään musiikilliseen kokonaisuuteen. Tämä antoi meille mahdollisuuden levähtää kappaleiden välillä, ja mielestäni se oli myös kuulijaystävällinen

ratkaisu. Kappaleet oli myös helpompi asetella ohjelmaan teemoittain ja säveltäjittäin. Konsertin ohjelma sisälsi liedmusiikkia seuraavilta säveltäjiltä: Aarre Merikanto (1893–1958), Johannes Brahms (1833–1897), Jean Sibelius (1865–1957), Seppo Nummi (1932–1981), Clara Schumann (1819–1896), Richard Strauss (1864–1949) sekä Bo Linde (1933–1970). Konsertin ensimmäinen osio sisälsi lauluja A. Merikannolta ja J. Brahmsilta. Toisen osan aloitimme J. Sibeliuksella ja lopetimme S. Nummen kolmeen lauluun. Kolmas osa sisälsi musiikkia C. Schumannilta ja R. Straussilta. Konsertti loppui valoisein B. Lindénin lauluihin. Konsertin nimi *Unikuvia* viittaa konsertin juonelliseen punaiseen lankaan. Kappaleiden teksteissä viipyiltiin paljon joko unelmissa ja muistoissa, ja konsertin juoni rakentui temaattisesti yön tummista tunnelmista valoa kohti päättyen kirkkaaseen auringonpaisteeseen. Myös luontokuvaukset olivat läsnä laulujen teksteissä läpi konsertin. Opinnäytetyökonsertin tarkka ohjelma löytyy tämän opinnäytetyön liitteistä (ks. liite 1).

5 MINÄ ESIINTYVÄNÄ TAITEILIJANA UNIKUVIA-KONSERTEISSA

Käsittelen tässä luvussa omaa taiteilijuuttani *Unikuvia*-konserteissa käyttäen menetelmänäni itse-reflektiota. Kielitoimiston sanakirjan (2022) mukaan reflektio tarkoittaa sananmukaisesti ”opitun ja koetun pohdiskelua oppimisprosessin osana”. Opinnäytetyössäni itsereflektio tarkoittaa sitä, että käyn läpi oppimaani ja kokemaani konserteista oman subjektiivisen kokemukseni kautta, omia ajatuksiani ja muistojani hyödyntäen. Käytän hyväkseni reflektoinnissani myös konserteista kuvattuja videotallenteita ja yleisön palautetta. En kerännyt yleisöltä palautetta systemaattisesti, vaan palautetta tuli spontaanisti muutamilta kuulijoilta molemmista konserteista heti konsertin jälkeen jutellessamme. En myöskään pitänyt päiväkirjaa konsertin harjoitusprosessin aikana tai kirjoittanut omia tunnelmiani ylös heti konsertin jälkeen. En kokenut sitä luontevaksi itselleni. Muistellessani konserttikokemuksia muutamia kuukausia niiden jälkeen olen saanut sopivasti etäisyyttä konserttitapahtumiin ja koen, että näkemykseni monista asioista on selkiytynyt. Tämä palvelee mielestäni opinnäytetyöni tavoitetta.

Molemmat konsertit videoitiin. Oulun konsertti (ks. liite 3) videoitiin Oulun konservatorion toimesta, ja Oulun konservatorion YouTube-kanavalle julkaistavalle videolle valittiin neljä kappaletta konsertista. Video on leikattu niin, että siinä ei näy esimerkiksi lavalle tuloja tai sieltä lähtöjä, pelkästään kappaleiden esitykset. Teimme valinnat julkaistavista kappaleista kanssa yhdessä Emmin kanssa. Kuopion konsertin (ks. liite 4) videoin itse, ja päätin leikata sen niin, että videolla näkyvät kaikki saapumisemme lavalle ja sieltä pois, sekä laulujen välillä olevat tauot. Olen katsonut videoita ensi kertaa noin kuukausi konserttien jälkeen, ja sen jälkeen palannut niihin muutamia kertoja opinnäytetyöprosessini aikana. Mitä enemmän aikaa konserteista on kulunut, olen pystynyt katsomaan videoita yhä objektiivisemmin silmin, joka myös mielestäni palvelee opinnäytetyöni tarkoitusta.

5.1 *Unikuvia*-konserteista kokonaisuutena

Oulun *Unikuvia*-konsertti sujui kokonaisuutena hyvin. Oulun konsertissa olin todella latautunut esitykseen. Koin itse myös paineita onnistumisesta ja yleisön mahdollisten odotuksien lunastamisesta. Näin oli varmaankin siksi että konsertti oli palkinto kilpailumenestyksestä. Oulussa pidetty konserttimme oli myös ensimmäinen konserteista, ja konserttitila ei ollut meille tuttu. Se varmasti lisäsi osaltaan latautuneisuutta ja jännitystä. Yhteistyö Emmin kanssa toimi mielestäni hyvin ja tuimme toisiamme lavalla ja sen ulkopuolella. Esitystilanteessa pystyimme luottamaan toisiimme sataprosenttisesti. Mielestäni löydämme helposti yhteisen musiikillisen kielen liedparina ja musisointi yhdessä tuntuu luontevalta.

Usean kappaleen aikana oli upeita hetkiä, joissa saavutimme samanlaisen tulkinnan tilan. Joitain pieniä ”sattumuksia” kävi muutamissa kappaleissa, mutta ne eivät mielestäni häirinneet kokonaisuutta. Konserttiohjelman jakaminen kolmeen osaan oli toimiva ratkaisu ja siitä oli apua jaksamisen kannalta. Saimme tarpeellisia taukoja ja koin itse, että minun oli helpompi keskittyä pienempiin kokonaisuuksiin kerrallaan.

Saimme muutamilta kuulijoilta positiivista palautetta konsertin jälkeen. Eryteisesti erään katsojan kommentti Jean Sibeliuksen laulusta *Våren flyktar hastigt Op. 13 No. 4* jäi mieleeni. Tulkinnassamme oli kuulemma raikkautta ja jotain aivan omaa ja erilaista, vaikka laulu onkin hyvin tunnettu ja paljon

esitetty. Omasta mielestäni konsertin parhaiten onnistuneet kappaleet olivat Aarre Merikannon *Kuutamolla Op. 16* ja *Salo kuutamolla*, sekä Clara Schumannin *Ich stand in dunklen Träumen Op. 13 No. 1*. Niissä onnistuimme saavuttamaan yhteisen tulkinnallisen herkkyyden Emmin kanssa. Myös Bo Linden *Äppelträd och päronträd Op. 40 No. 4* jäi mieleeni raikkaana lopetuskappaleena. Siinä vaiheessa konserttia jännitys oli enimmäkseen jo lauennut ja pääsin itse tuossa laulussa parhaiten vapautumisen ja nauttimisen tilaan. Huomasin vapautuneisuuteni myös katsoessani videota ensimmäisen kerran. Lavalla olemiseni näytti olevan rentoa ja luontevaa, ja muistan sen olleen myös oma tuntemukseni konsertin aikana. Oulun konserttivideoissa ei näy lavalle tulemismme tai sieltä poistumismme, mitä olisi ollut mielenkiintoista katsoa jälkikäteen konkreettisten lavataitojen reflektointien näkökulmasta.

Kuopion *Unikuvia*-opinnäytetyökonsertissa oloni oli rento ja luottavainen ennen konserttia ja sen aikana. Kokonaisuutena opinnäytetyökonsertti tuntui hallittavalta ja siihen oli tullut jo varmuutta useiden esityskertojen myötä. Useimmat kappaleet tuntuivat niin varmoilta ja tutuilta, ettei niitä tarvinnut jännittää. Kuopion konsertin yleistunnelmassa oli itselläni kieltämättä mukana myös hiven väsymystä, ehkä siksi että takana oli jo konsertti Oulussa, johon olin ladannut niin paljon energiaa. Konsertin jälkeen omat tunnelmani olivat kuitenkin tyytyväiset hyvin menneen konsertin jälkeen. Jaksoimme kannatella konsertin kokonaisuuden alusta loppuun, eivätkä pienet ”sattumukset” häirinneet tässäkään konsertissa kokonaisuutta. Tuntui siltä, että kappaleet tulivat omalla painollaan kiireettömästi ja niistä pystyi nauttimaan. Ohjelman jakaminen kolmeen osaan oli hyvä ratkaisu tässäkin konsertissa samoista syistä kuin Oulussakin. Muutama kuulija mainitsi minulle konsertin jälkeen, että konsertin ohjelman vahvuus oli sen monipuolisuus. Kuulijoiden kommentteissa nousivat esiin Seppo Nummen laulut *Suomalainen Madonna* sekä *Metsässä*. Näistä muutama yleisön jäsen kertoi pitävänsä erityisesti. Olen itsekin sitä mieltä, että ne erottuivat kokonaisuudesta parhaiten ja onnistuimme niissä lauluissa tavoittamaan liedparina herkän sävyn ja pysähtyneen, kauniin tunnelman. Tätä mieltä olin heti konsertin jälkeen sekä videon katsomisen perusteella. Kuopion konsertissa muistan nauttineeni itse erityisesti Johannes Brahmsin laulun *Meine Liebe ist grün Op. 63 No. 5* esittämisestä. Oli mukava lopettaa konsertti Oulun konsertin tavoin Bo Linden lauluun *Äppelträd och päronträd*. Näissä lauluissa yhteistä oli se, että koin niissä vapautuneeni eniten. Ne tuntuivat hyvin varmoilta, joten pystyin luottamaan niissä omaan osaamiseeni parhaiten.

5.2 Esiintymistilanne

Unikuvia-konsertit olivat esiintymiskokemuksina ja -tilanteina erilaiset ja ainutlaatuiset. Oulun konsertissa koin vuorovaikutuksen yleisön kanssa vahvempana kuin Kuopiossa. Tähän vaikutti kenties se, että Oulussa yleisöä oli enemmän paikalla ja kuten edellä mainitsin, latautuneisuuteni konserttiin oli suurempi. Oulussa yleisö istui konkreettisesti lähempänä ja samassa tasossa meidän kanssamme, eli me emme Emmin kanssa olleet esimerkiksi korotetulla lavalla. Lisäksi esiintymistila oli hieman pienempi kuin Kuopiossa. Sain yleisöön mielestäni välittömämmän kontaktin näiden seikkojen ansiosta.

Konkreettiset esiintymistaidot olivat asia, jota pohdin paljonkin ennen konsertteja. Muistan kiinnittäneeni molemmissa konserteissa tietoisesti huomiota siihen, millä tavalla kävelen lavalle. Mielestäni

varsinkin Oulussa onnistuin ottamaan yleisöön hyvän kontaktin elekieleni avulla, hymyilyllä ja katsekontaktilla. Myös Kuopiossa kiinnitin asiaan huomiota, ja olimme myös opettajani kanssa puhuneet siitä, miten tärkeää on tulla lavalle niin, että yleisöön ottaa kontaktin. Mielestäni molempien konserttien videoilta välittyy esiintymisestämme ja lavalla olemisestamme rauhallisuus. Kehityin taiteellisen prosessin aikana lavalla olemisen taidoissani, koska jouduin todella miettimään asiaa. Harjoittelin esiintymistilanteita myös mentaalisesti etukäteen ja kävin läpi mielessäni, miten kumarramme ja missä väleissä ja kuinka aloitamme ja lopetamme konsertit. Minulle oli tärkeää käydä ne läpi ennen konsertteja. Se antoi esiintymiseen levollisen tunteen.

Koin itse, että molemmissa konserteissa heittäytyminen ja rohkeus ilmaisuun oli suurimmillaan kappaleissa, jotka tuntuivat varmoilta ja joissa pystyin luottamaan omaan osaamiseeni. Huomasin tämän kummassakin konserteissa siitä, että uudemmat laulut eivät olleet vielä niin sisäistyneet kuin ne, jotka olivat olleet ohjelmistossamme kauemmin. Uudemmissa lauluissa en omasta mielestäni pystynyt heittäytymään niin paljon ilmaisuun. Tämä puoltaa muun muassa Irvingin ajatusta siitä, että heittäytymistä ja spontaaniutta voi tapahtua parhaiten silloin, kun harjoittelun tuloksena kappaleet ovat varmoja. Silloin ei tarvitse huolehtia mistään muusta. (Irving 2002, 23, 124). Huomasin tämän myös konserteista kokonaisuutena. Molemmat konsertit olivat mielestäni onnistuneita juuri siksi, että harjoittelimme niitä niin huolellisesti etukäteen. Useat harjoituskonsertit toivat varmuutta esiintymiseen. Yleisellä tasolla pystyin luottamaan omaan sen hetkiseen tekniikkaani ja osaamiseeni, ja konserteissa saimme keskittyä pääasiassa tarinan kerrontaan ja musiikin tekemiseen. Oma henkilökohtainen tavoitteeni oli antautua konserteissa mahdollisimman paljon musiikin vietäväksi, niin etten miettisi liikaa tekniikkaa. Koin varsinkin Oulun konsertissa onnistuneeni tässä tavoitteessa melko hyvin.

Molemmissa konserteissa koin esiintymisjännitystä. Esiintymisjännitykseni syyt olivat erilaisia Kuopion ja Oulun konserteissa. Oulussa jännitin vierasta esiintymistilaa, käytännön asioiden sujumista ja vierasta yleisöä. Kuopiossa taas jännitin toisaalta juuri siksi, että yleisössä istui tuttuja kasvoja, ja yleisöä oli vähemmän. Yleisesti ottaen kuitenkin jännitin Kuopiossa vähemmän kuin Oulussa. Konserttideoita katsoessani olen huomannut, että tulkintani oli rohkeampaa ja syvällisempää Oulun konsertissa. Tämä johtui mielestäni siitä, että Oulun konserttiin minulla oli isompi lataus, kuten aikaisemmin olen maininnut. Oulussa esiintymisjännitykseni tuotti siis positiivisia tuloksia. Kummassakaan konsertissa en jännittänyt niin paljon, että se olisi merkittävästi vaikeuttanut esiintymistäni. Pystyin kummassakin konsertissa keskittämään ajatukseni juuri meneillään olevaan lauluun, ja koin esiintymistilanteen olevan minulla hallinnassa ja pystyväni vaikuttamaan omaan suoritukseeni. Kummassakin konsertissa positiiviset ajatukset tukivat esiintymistä. Kannustimme toisiamme Emmin kanssa ennen esiintymistä sekä tauoilla. Kannustavalla ja positiivisella asenteella oli minulle valtava merkitys esiintymiskokemuksen suhteen. Teimme toisillemme selväksi liedparina ennen konserttia, että tärkein tavoitteemme on tulkita ja tehdä musiikkia koskettavasti. Molemmissa konserteissa koin, että olin kappaleen tarinoiden välittäjä.

5.3 Yleisön merkityksestä

Kummassakin *Unikuvia*-konsertissa yleisö antoi minulle esiintymiseen suuren merkityksen. Koin molemmissa konsertissa saavani itse yleisöltä sen lisäksi, että itse olin musiikin välittäjänä. Tämä kokemus oli hieman voimakkaampi Oulussa kuin Kuopiossa. Kuopiossa ja Oulussa yleisöt olivat erilaiset ja arvelen myös, että erilaisilla ennako-odotuksilla varustetut. Kummassakin konsertissa yleisö lähetti myös minulle sanattomia viestejä huomaamattaan.

Oulussa yleisö oli meille tuntematonta eikä ollut nähnyt meitä esiintyjinä aiemmin. Sain yleisöstä todella paljon energiaa, ja pystyin aistimaan yleisön keskittyneisyyden. Aistin, että yleisö oli kiinnostunut ja suhtautui konserttiin uteliaasti ja avoimin mielin. Aistin myös yleisön mukana elämistä musiikissa ja näin myös konkreettisesti esimerkiksi muutaman kuulijan liikkumisen. Seisoin melko lähellä joitakin kuulijoita, ja olikin mielenkiintoista, kuinka eri tavoin he vaikuttivat kuuntelevan musiikkiesitystä. Jotkut kuuntelivat keskittyneen oloisina etukenossa, joku yleisön jäsen esimerkiksi saattoi kuunnellessaan katsella muualle, jollakulla taas oli silmät kiinni hänen kuunnellessaan. On selvää, että Oulun konsertin onnistumisessa oli todella suuri merkitys sillä, että yleisö oli avoimin ja innostunein mielin asennoitunut kuuntelemaan musiikkia.

Kuopion konsertin yleisö oli minulle tuttu. Suuri osa yleisöstä oli myös kuullut kappaleiden esityksiä aikaisemmin. Tiesin myös itse, keitä yleisön joukossa istui ja muodostin kenties sen myötä herkemmin omia käsityksiäni heidän ennakoasenteistaan. Yleisö Kuopiossa oli melko pieni, mutta monipuolinen. Siellä oli omia opettajiani, opiskelutovereitani sekä muutama perhetuttu ja läheinen. Arvelen, että Kuopiossa yleisöllä oli enemmän ennakkokäsityksiä ja myös tietoa konsertista etukäteen. Aistin myös Kuopiossa yleisön keskittyneen kuuntelemisen ja minulla oli sellainen tunne, että elimme musiikkia yhdessä. Tämä keskittynyt kuunteleminen oli myös Kuopiossa hyvin palkitsevaa. Sillä oli myös suuri merkitys itselleni, että tiesin yleisön jäsenien suhtautuvan esitykseemme kannustavasti. Loin ehkä itse itselleni turhia paineita onnistumisesta, koska yleisö oli kuullut lauluja aiemmin. Mitä jos en onnistuisikaan yhtä hyvin kuin aiemmissa esiintymisissä? Niin Oulussa kuin Kuopiossakin yleisöä voisi kuitenkin kuvailla sanoilla lämmin ja kannustava. Sellaisen yleisön edessä oli mukavaa ja palkitsevaa heittäytyä tekemään musiikkia.

Myös oma suhtautumiseni yleisöön kummassakin konsertissa oli lämmin ja halusin molemmissa konserteissa kyetä antamaan musiikkia kuulijoille niin avoimesti ja aidosti kuin vain kykenen. Kuopiossa huomasin kuitenkin kiinnittäväni enemmän huomiota omaan tekemiseeni ja laulutekniikkaani, kun taas Oulussa tunsin vahvemmin yleisön ja minun välisen antamisen ja saamisen tunteen. Kuopion konsertissa huomasin myös videota katsoessani, että tulkinta ei siellä ollut aivan niin vapautunutta kuin se olisi voinut parhaimmillaan olla. Syy siihen saattaa löytyä siitä, että lähtökohtani ilmaisulle ei ollut niin vuorovaikutukseen ja tulkintaan nojaava kuin Oulun konsertissa. Oulussa esiintymiseni tuntui enemmän yleisölähtöiseltä ja aistin siellä vielä voimakkaammin yleisön mukana elämistä. Ajattelin siis Kuopiossa enemmän omaa suoritustani, ja Oulussa taas pääsin paremmin kiinni ilmaisun vapautteen.

5.4 *Unikuvia*-konsertit ja oma esiintyvä taiteilijuuteni

Unikuvia-konserttikokonaisuuden kokoaminen ja esittäminen opetti minua paljon omasta taiteilijuu-destani. Pääsin miettimään ja harjoittelemaan käytännössä taiteilijan vapautta, luovuutta ja päätök- sentekovaltaa esitettävien kappaleiden suhteen, toki yhdessä liedparini Emmen kanssa. Koin välillä taiteellisen vapauden jopa haastavana harjoitusprosessin aikana, sillä koen tarvitsevani vielä usein ohjausta myös taiteellisten päätöksien teossa. Jälkikäteen ajatellen olisin voinut tehdä moniin kappaleisiin rohkeampia omia valintoja ilmaisun suhteen. Tein kuitenkin päätöksiä senhetkisillä tiedoillani ja taidoillani, ja olen tyytyväinen silloiseen osaamiseeni.

Tämänhetkiset vahvuuteni taiteilijana, eli ilmaisun herkkyys ja aitous, pääsivät mielestäni kummas- sakin konsertissa oikeuksiinsa. Videoiden katsomisen perusteella tämä näkyi mielestäni selkeimmin Oulun konsertissa, ja saimme liedparina kiitollista palautetta muutamilta kuulijoilta konsertin jälkeen ilmaisumme herkkyydestä. Yhteinen tavoitteemme liedparina olikin nimenomaan välittää musiikkia koskettavasti yleisölle. Vaikka nämä seikat tuntuivat olevan vahvemmin läsnä Oulun konsertissa, Kuopion konsertin videota katsoessani aistin myös vahvaa tulkintaa.

Päämääräni ei ole esiintyessäni tuoda erikoisesti itseäni esille, eikä se ollut näissäkään konserteissa tavoitteeni. Päätavoitteeni oli välittää musiikkia ja sen sanomaa yleisölle. Koin lavalla ollessani iloa siitä, että sain olla musisoimassa yleisölle. Lavalla ollessani minulla oli molemmissa konserteissa mie- lestäni hyvällä tavalla itsevarma olo, jonka videoita katsoessani huomasin näkyneen rauhallisuutena esiintymisessä. Tein mielestäni musiikkia aidosti ja rehellisesti omasta itsestäni ja omista lähtökoh- distani käsin, käyttäen hyväkseni tähän asti saamaani elämäkokemusta. Huomasin konkreettisesti erityisesti harjoitteluprosessin aikana sen, että ajan kuluessa kappaleisiin ja niiden tulkintaan tuli syvyyttä. Mielestäni sekä harjoitteluprosessin että konserttien aikana omassa ja yhteisessä tekemi- sessämme Emmen kanssa oli läsnä nöyryys ja aito halu kehittyä. Harjoittelimme ja myös kehityimme Emmen kanssa aivan viime hetkiin asti ennen konserttia. Vielä Oulun konsertin jälkeenkin halusimme edelleen kehittää kappaleita ja esiintymistämme Kuopion konserttiin.

Ilmaisuni rohkeus kehittyi konserttien myötä. Se on ominaisuus, jota minusta löytyy, mutta johon uskon ajan myötä uskaltavani nojata yhä enemmän. Ilmaisun rohkeus ja aitous antoi molemmissa konserteissa suurimman palkitsevuuden tunteen itselleni. Harjoitteluprosessin ja konserttien aikana olin melko itsekriittinen ja objektiivinen omien taitojeni suhteen. Konserttitilanteessa olisin mielestäni voinut jättää itsekritiikin hieman pienemmälle, sillä vieläkin rohkeampi heittäytyminen ja omiin sen- hetkisiin taitoihin ja tekniikkaan luottaminen olisi luultavasti vapauttanut tulkintaa entisestään erityi- sesti Kuopiossa. Kuitenkin perustavanlaatuinen luotto omaan ilmaisukykyyni minulta löytyy. Eniten se ilmeni juuri vahvana tarpeena luoda taiteellinen opinnäytetyö ja tarpeena ilmaista itseäni laula- malla ja esiintymällä. Minulta löytyy siis uskoa omaan ilmaisuvoimaani potentiaaliin ja siihen, että myös minulla voi olla musiikissa sanottavaa.

Voin ymmärtää esiintyvän taiteilijan paineet onnistua, josta muun muassa Jaakko Ryhänen (Ström- berg 2022, 111) puhui Auvisen elämäkerrassa (ks. luku 2). Erityisesti Oulun konsertin koin jonkinlai- sena näytön paikkana. Myös sairasteluni ennen Oulun konserttia loi omat paineensa onnistumisen suhteen, vaikka loppujen lopuksi tervehdyinkin ajoissa. Omalle terveydentilalle ei voi mitään, ja se vaikuttaa väistämättä erityisesti laulajan suoritukseen. Kuopion konserttiin minulla taas ei ollut aivan

yhtä suurta latausta kuin Ouluun ja koin olleeni myös väsyneempi Kuopiossa. Pyrin siitä huolimatta myös Kuopiossa parhaaseen mahdolliseen suoritukseeni. Sain näiden tuntemusten kautta konkreettisesti testata omaa kykyäni taiteilijana antaa itsestäni mahdollisimman paljon, vaikka oma tunnelma tai latautuminen ei olisikaan aivan huipussaan.

Mielestäni konserttikokemukseni sekä Kuopiossa että Oulussa kirkastivat minulle entisestään, mitä asioita pidän esiintyvässä taiteilijuudessa tärkeimpinä. Näiden konserttien myötä syyt, joiden vuoksi haluan laulaa, selkiytyivät itselleni. Yleisö oli minulle suuri merkityksen luoja molemmissa konserteissa. Henkilökohtainen kehittyminen taiteilijana konserttien myötä oli myös palkitsevaa. Pääsin konserteissa toteuttamaan itseäni ja kutsumustani musiikin kautta. Koin olevani välikappaleena musiikin ja yleisön välillä. Huomaan samaistuvani useiden luvussa kaksi mainitsemieni ammattitaiteilijoiden ajatuksiin esiintymisestä. Esiintyvässä taiteilijuudessa myös minulle ydinasioita ovat vuorovaikutus, antaminen ja saaminen sekä musiikin ja tarinan välittäminen. Esiintyvään taiteilijuuteen liittyy sopiva sekoitus nöyryyttä, itsevarmuutta ja uskoa oman äänen ja sanoman merkityksellisyydestä. Sisäinen palo ja tarve musisoimiseen on se asia, joka ajaa eteenpäin myös minua musiikin tiellä. Aitous ihmisenä ja taiteilijana on loppujen lopuksi tärkeintä ja vain aitouden ja rohkeuden avulla musiikki todella pääsee välittymään kuulijalle. Esiintyessä pääosassa en ole minä, vaan musiikki.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön taiteellisessa osiossa oli tavoitteena koota noin tunnin mittainen liedkonsertti liedparini Emmi Kärnän kanssa, ja esittää konsertti Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa. Liedkonsertin järjestämisen avulla halusin vahvistaa omaa taiteellista osaamistani, reflektoida omaa esiintyvää taiteilijuuttani sekä sanoittaa esiintyvän taiteilijuuden tärkeimpiä elementtejä itselleni.

Unikuvia-konserteissa tavoitteena oli koota monipuolinen ja ehjä liedkokonaisuus ja esittäessä pyrkiä mahdollisimman vahvaan taiteelliseen osaamiseen ja ilmaisuun. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa tavoitteena oli käsitellä esiintyvää taiteilijuutta kolmen pääelementin läpi, joita olivat taiteilija, esiintyminen ja yleisö. Päämääränä oli käsitellä näitä teemoja sekä yleisellä tasolla että omassa taiteilijuudessani, nivoen ne opinnäytetyökonserttikokemukseeni.

Unikuvia esitettiin tavoitteen mukaisesti Kuopiossa, ja tämän lisäksi myös Oulussa. Opinnäytetyöni taiteellisen produktion tavoitteet toteutuivat mielestäni hyvin. Konserttimme oli ehjä kokonaisuus, ja konsertin sisältöön saatiin myös yhtenäinen teema, vaikka kappaleet olivatkin keskenään hyvin eriytyneitä. Sekä Oulussa että Kuopiossa onnistuimme välittämään kappaleissa tarinoita ja tunnelmia koskettavalla tavalla. Kappaleiden monipuolisuus osoittautui konsertin vahvuudeksi. Taiteellisen produktion myötä koin taiteellisen osaamiseni vahvistuneen. Opin lisää konsertin suunnittelusta, järjestämisestä, taiteellisen kokonaisuuden rakentamisesta sekä isomman musiikillisen kokonaisuuden hallinnasta. Uskon, että taiteellisen osaamisen vahvistuminen vahvistaa myös pedagogista osaamistani. Kun kehityn itse taiteilijana, osaan toivoakseni tulevaisuudessa tukea myös omia oppilaitani esiintymiseen ja ilmaisuun liittyvissä asioissa ja rohkaista heitä pohtimaan omaa taiteilijuuttaan.

Opinnäytetyön kirjallisessa osassa tarkastelin esiintyvää taiteilijuutta käyttäen lähteinäni pääasiassa esiintyvien taiteilijoiden itsensä ajatuksia esiintymisestä, taiteilijuudesta ja yleisöstä. Käyttämällä lähdemateriaalina pääosin taiteilijoiden itsensä ajatuksia sain koottua mielenkiintoisen kuvan esiintyvistä taiteilijuudesta. Taiteilijoiden näkemykset tukivat useimmiten toisiaan. Esiintyvässä taiteilijuudessa näyttäisi korostuvan ammattitaiteilijoiden ja taiteen tutkijoiden mielestä taiteilijan rooli taiteen välittäjänä aitona omana itsenään. Esiintymisen suhteen tärkeimmäksi havainnoksi nousi esiintymisen kokeminen vuorovaikutuksena yleisön kanssa, sekä yleisön antama suuri merkitys esiintyjälle. Havaitsin, että omat ajatukseni taiteilijuudesta olivat pitkälti samassa linjassa useimpien mainitsemieni ammattitaiteilijoiden kanssa. Tämä antoi minulle henkilökohtaisesti varmuutta siitä, että olen menossa ajatuksissani ja omassa, koko ajan kehittyvässä, taiteilijuudessani oikeaan suuntaan. Lähestyin aihettani taiteilijuuden, esiintymisen ja yleisön kautta. Näiden kolmen elementin avulla sain mielestäni koottua selkeästi tärkeimmät ajatukset esiintyvään taiteilijuuteen liittyen. Pystyin myös nivomaan elementit hyvin omaan opinnäytetyökonserttikokemukseeni ja refleктоimaan omaa esiintyvää taiteilijuuttani niiden avulla. Kolmijako myös selkeytti kirjallisen osion kirjoittamista ja rakentamista. Opinnäytetyöni kirjallinen osa selvensi omia ajatuksiani esiintyvistä taiteilijuudesta ja omasta taiteilijaidentiteetistäni. Sen tärkein anti oli se, että sain sen avulla sanallistettua itselleni monia asioita taiteilijuudesta, jotka olivat olleet mielessäni jo pitkään.

Reflektoin omaa taiteilijuuttani oman subjektiivisen kokemukseni, konserttitalenteiden sekä yleisöltä saamani palautteen perusteella. Nämä menetelmät olivat mielestäni tähän opinnäytetyöhön sopivia ja luotettavia. Koska opinnäytetyöni tutkii omaa taiteilijuuttani, sen paras asiantuntija on mielestäni

väistämättä minä itse. Musiikillinen päämääräni konsertteja valmistellessani oli tarjota yleisölle mahdollisimman laadukas konserttielämys, mutta opinnäytetyöprosessini kannalta tärkein tavoitteeni työni taiteellisessa ja kirjallisessa prosessissa oli lisätä ymmärrystäni omasta taiteilijuudestani.

Olisi voinut olla selkeämpää reflektion kannalta kirjoittaa ajatuksiani konserteista ylös heti niiden tapahtuttua, sillä luonnollisesti muistikuvat muokkautuvat ajan kuluessa. En kuitenkaan koe, että muistiinpanojen puuttuminen olisi huonontanut lopputulosta opinnäytetyöni tavoitteen kannalta. Kenties juuri tässä opinnäytetyössä reflektointi vasta muutaman kuukauden päästä esiintymisestä toikin aiheen käsittelyyn hyödyllistä perspektiiviä ja objektiivisuutta. Olisi voinut olla mahdollista myös kerätä yleisöltä palautetta systemaattisemmin, mutta toisaalta halusin, että työni pääasiallinen lähestymiskulma on nimenomaan oma kokemukseni. Opinnäytetyöni taiteellisessa osassa oli tärkeää ottaa eettisyys huomioon muun muassa laulujen suomennoksien asianmukaisessa merkitsemisessä. Kirjoitinkin ohjelmaan selkeästi, mikäli suomennokset olivat Sibelius-Akatemian Laura-tietokannasta tai mikäli ne olivat omiani. Mainitsen opinnäytetyössäni useaan kertaan myös liedparini Emmi Kärnän, ja olenkin saanut häneltä suostumuksen siihen, että hän esiintyy opinnäytetyössäni. Tärkeää oli tietysti muistaa tarpeen tullen mainita selkeästi, mikäli kyseessä olivat yhteiset ajatukset ja mitkä taas olivat omiani.

Isomman kokonaisuuden hallinnan opettelu korostui sekä työni taiteellisessa että kirjallisessa osiossa. Konserttia järjestäessäni onnistuin tässä mielestäni paremmin. Oli tärkeää, että konserttien käytännön asiat olivat etukäteen suunnitellut, esimerkiksi harjoitusajat, aikataulut, konsertin konkreettinen eteneminen ja tauot. Näin itse konsertissa saattoi keskittyä musiikkiin. Kirjallisessa osiossa aikaisemmin aloittaminen olisi varmasti palvellut ajatuksien kypsymistä paremmin ja olisin ehtinyt oivaltaa ja jäsenellä ajatuksiani vielä selkeämmin. Aiheen rajaaminen oli haasteellista varsinkin kirjoittamisen alkuvaiheessa. Kokonaisuutena olen kuitenkin tyytyväinen opinnäytetyöni aihevalintaan ja prosessin etenemiseen. Olen erityisen iloinen siitä, miten paljon erityisesti kirjallinen osio selkeytti käsitystäni esiintyvistä taiteilijuudesta. Opinnäytetyöprosessini kautta sain kehittää itseäni ammatillisesti monipuolisesti.

Opinnäytetyöni aihevalinta oli mielestäni onnistunut. Aiheen kiinnostavuus itselleni teki opinnäytetyöprosessista ja erityisesti kirjallisen vaiheen työstämisestä mielenkiintoista ja innostavaa, vaikka paikoitellen olikin haastavaa saada työtä eteenpäin. Olisi mielenkiintoista tutkia opinnäytetyöni teemoja tarkemmin myös tulevaisuudessa. Tarkastelua olisi luontevaa syventää esimerkiksi yhteen kolmesta taiteilijuuden elementistä, joko yleisöön, esiintymiseen tai taiteilijan identiteettiin.

LÄHTEET

- Allen, Glenn Seven 2019. *The Singer Acts, the Actor Sings: A Practical Guide to Living Through Song, Vocally and Dramatically*. London: Methuen Drama.
- Arjas, Päivi 1997. *Iloa esiintymiseen: Muusikon psyykkinen valmennus*. Jyväskylä: Atena.
- Emmons, Shirley & Sonntag, Stanley 2002. *The Art of the Song Recital*. Waveland press.
- Heinonen, Eero 1995. *Muusikoksi aikova – sietokyvyn ammattilainen*. Teoksessa Raija Ojala (toim.) *Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä*. Helsinki: WSOY, 133–137.
- Helasvuo, Mikael 1995. *Esiintyvistä esittämisestä*. Teoksessa Raija Ojala (toim.) *Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä*. Helsinki: WSOY, 139–142.
- Irving, Dorothy 2002. *Ammatti: muusikko*. Opas esiintyjälle. Suom. Kaija Nuoranne. Helsinki: Yliopistopaino.
- Iso-Oja, Terttu 2011. *Liedin helmiä*. Raportti konserttiproduktion toteutuksesta. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma. Savonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011061612228>. Viitattu 24.4.2023
- Kaasinen, Sari 1995. *Rasivaaran lavalta maailman areenoille*. Teoksessa Raija Ojala (toim.) *Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä*. Helsinki: WSOY, 143–148.
- Kirsi Alanko 2023. *Unikuvia-liedkonsertti*. YouTube-videopalvelu, julkaistu 7.5.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=UZmxKgEiTRg>. Viitattu 9.5.2023
- Kotimaisten kielten keskus. *Kielitoimiston sanakirja*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/>. Viitattu 19.3.2023 ja 9.5.2023
- Kurkela, Kari 1995. *Yksityisen ja yhteisen rajalla*. Musiikin esittämisen emotionaalisista ja kognitiivisista ulottuvuuksista. Teoksessa Raija Ojala (toim.) *Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä*. Helsinki: WSOY, 77–115.
- Kuusisaari, Harri 2007. *Duo – Soile Isokoski ja Marita Viitasalo*. Helsinki, Jyväskylä: Minerva.
- Miller, Richard 1996. *On the art of singing*. London: Oxford University Press.
- Niemi, Irmeli 1995. *Kallioluolista kadunkulmaan*. Esittäminen – osa ihmisenä olemista. Teoksessa Raija Ojala (toim.) *Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä*. Helsinki: WSOY, 11–31.
- Nuoranne, Kaija 2022. *Laulajan käsikirja: Matkalla esiintyjäksi*. Helsinki: Sulasel.
- Oulun konservatorio 2022. *Unikuvia*. Images in a Dream. Kirsi Alanko & Emmi Kärnä. YouTube-videopalvelu, julkaistu 1.12.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=FHXJngYFI48>. Viitattu 9.5.2023
- Rouvali, Hannemaija 2016. *Se jokin sinussa on*. Avaimet koskettavaan taiteilijuuteen artistin mielessä. Opinnäytetyö. Musiikin tutkinto. Metropolia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016120719473>. Viitattu 24.4.2023
- Saarenvirta, Marianne 2021. *Oma identiteettini taiteilijana*. Opinnäytetyö. Kuvataiteen koulutus. Turun ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021061115816>. Viitattu 24.4.2023

Sandqvist, Ville 1995. Paradoksaalinen ammatti: näyttelijä. Näyttelijäntyön historiasta, teoriasta ja käytännöstä. Teoksessa Raija Ojala (toim.) Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä. Helsinki: WSOY, 151–182.

Savonia-ammattikorkeakoulu 2023. Opinto-opas. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=KO&krtid=1239&tab=2>. Viitattu 24.4.2023

Sibelius-Akatemia. Laura. Laulutekstien suomennoksia. <https://laura.uniarts.fi/>. Viitattu 24.4.2023

Strömberg, Satu & Auvinen, Ritva 2022. Ujo Diiva – oopperalaulajatar Ritva Auvinen. Helsinki: Avain.

Takala, Kimmo 1995. Ihminen merkinä ja teko taiteena. Teoksessa Raija Ojala (toim.) Esiintyjä – taiteen tulkki ja tekijä. Helsinki: WSOY, 217–232.

Vanhala, Sampsa 2018. "Se kuitenkin liikkuu!" Henkilökohtaisen laulajaidentiteetin kehittyminen Eino Leino -konserttiprojektin kautta. Opinnäytetyö. Musiikin koulutusohjelma. Centria-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018062014128>. Viitattu 24.4.2023

Venkula, Jaana 2003. Taiteen välttämättömyydestä. Helsinki: Kirjapaja.

Werner, Kenny 1996. Effortless mastery. Liberating the master musician within. New Albany, IN: Jamey Aebersold Jazz.

LIITE 1: KONSERTTIOHJELMA

Unikuvia
Lied-konsertti

Kirsi Alanko, sopraano
Emmi Kärnä, piano
Kuopion Musiikkikeskus
Kamarimusiikkisali
Tiistaina 22.11.2022 klo 19.00

Merikanto - Sibelius - Nummi - Brahms - Schumann - Strauss - Linde

Konsertti on osa Kirsi Alankon opinnäytetyötä.

SAVONIA

Konsertista

Unikuvia- liedkonsertin laulut liikkuvat unenomaisissa tunnelmissa yön tummudesta aina säihkyvään auringonpaisteeseen. Joskus unikuvat ja haaveet särkyvät ja jäljelle jää vain kaipaus. Toisaalta rakastunut kulkee unelmissaan kuin lumottuna, ja yö ja päivä menettävät täysin merkityksensä. Lopulta kaikki laulut kertovatkin rakkaudesta: sen muistelemisesta tai siitä unelmoimisesta, unohtamatta kuplivaan iloa ja aavistelua uuden kynnyksellä.

Luonto on laulujen teksteissä vahvasti läsnä - milloin kuutamona, metsänä tai aurinkoisena niittynä, ihmeellisenä pohjolan salona tai tuoksuvina ruusuina. Luonto kuuntelee ihmisen kipuiluja ja rakkaudenpurkauksia ja myötäelää mukana elämän varjoissa ja valoissa.

Kiitos liedparilleni Emmille!

Lämmin kiitos opetuksesta ja ohjauksesta
Annastiina Tahkola ja Jari Tyni!

Ohjelma

A. Merikanto (1893-1958):	Kuutamolla Op. 16 (V. A. Koskenniemi) Veräjätalvi (E. Vuorela) Salo kuutamolla (W. Piha)
J. Brahms (1833-1897):	Die Mainacht Op. 43 No. 2 (L. Hölty) Das Mädchen spricht Op. 107 No. 3 (F. Gruppe) Meine Liebe ist grün Op. 63 No. 5 (F. Schumann)
***	
J. Sibelius (1865-1957):	Den första kyssen Op. 37 No. 1 (J. L. Runeberg) Drömmen O. 13 No. 5 (J. L. Runeberg) Våren flyktar hastigt Op. 13 No. 4 (J. L. Runeberg)
S. Nummi (1932-1981):	Suomalainen madonna (K. Hortamo) Metsässä (L. Nummi) Rakastunut (L. Nummi)
***	
C. Schumann (1819-1896):	Ich stand in dunklen Träumen Op. 13 No. 1 (H. Heine) Sie liebten sich beide Op. 13 No. 2 (H. Heine)
J. Strauss (1825-1899):	Rote Rosen TrV 119 (K. Stielor) Begegnung (F. Gruppe)
B. Linde (1933-1970):	Den ängen där du kysste mig Op. 40 No. 7 (V. Renvall) Äppelträd och päronträd Op. 40 No. 4 (E. Blomberg)

Die Mainacht

L. Hölty (1748-1776)

Wann der silberne Mond
durch die Gestrüche blinkt
und sein schimmerndes Licht
über den Rasen streut
und die Nachtigall flötet
wand' ich traurig von Busch zu Busch.

Überhüllet von Laub girret ein Taubenpaar
sein Entzücken mir vor; aber ich wende mich,
suche dunklere Schatten.
Und die einsame Träne rinnt.

Wann, o lächelndes Bild, welches wie Morgenrot
durch die Seele mir strahlt,
find ich auf Erden dich?
Und die einsame Träne
bebt mir heißer die Wang herab.

Das Mädchen spricht

F. Gruppe (1804-1876)

Schwalbe, sag' mir an,
ist's dein alter Mann,
mit dem du's Nest gebaut?
Oder hast du jüngst
erst dich ihm vertraut?

Sag', was zwitschert ihr,
sag', was flüstert ihr
des Morgens so vertraut?
Gelt, du bist wohl auch
noch nicht lange Braut?

Toukokuun yö

*suom. S. Hietanen

Hopeinen kuu kurkistaa
liehien läitse
sirottaen utulista
valoaan ruohikkoon
ja satakieli puhalttaa huiluaan.
Kuljen murheen vallassa puistikossa.

Lehvästön peitossa kujertaa kyyhkyspari
lempensä hurmassa; käännyn pois
ja etsin syvempää varjoa.
Yksinäinen kynnel vierii poskeani pitkin.

Hymyilevä kuva, joka aamunkoiton lailla
valaisee sieluni,
milloin löydän sinut maan päältä?
Yksinäinen kynnel
vierii kuumana poskeani pitkin.

Tyttö puhuu

*suom. S. Mäkelä

Pääsky, sanohan minulle,
onko se vanha miehesi,
jonka kanssa olet pesää rakennellut?
Vai oletko vasta hiljattain
häneen tutustunut?

Sano, mitä visertelette,
kerro, mitä kuiskitte aamulla
niin tuttavallisesti?
Eikös niin, ettet sinä varmaan
myöskään ole pitkään morsian?

Meine Liebe ist grün

F. Schumann (1854-1879)

Meine Liebe ist grün wie der Fliederbusch,
und mein Lieb ist schön wie die Sonne
die glänzt wohl herab auf den Fliederbusch
und füllt ihn mit Duft und mit Wonne.

Meine Liebe hat Schwingen der Nachtigall,
und wiegt sich in blühendem Flieder,
und jauchzet und singet vom Duft berauscht
viel liebestrunkenen Lieder.

Den första kysen

J. L. Runeberg (1804-1877)

På silfvermolnets kant satt aftonstjeman,
från lundens skymning frågde henne tärnan:
"Säg, aftonstjerna, hvad i himlen tänkes,
när första kysen åt en älskling skänkes?"

Och himens blyga dotter hördes svara:
"På jorden blickar ljuset englaskara,
och ser sin egen sällhet speglad åter;
blott döden vänder ögat bort och gråter."

Drömmen

J. L. Runeberg

Tröttad lade jag mig ned på bädden,
att i sömnen glömma sorg och saknad;
men en dröm sig smög till huvudgärdens,
viskande uti mitt öra detta:
"Vakna, hon är här, den sköna flickan,
blicka upp, att hennes kys emottal"

Och jag slår med glädje upp mitt öga.
Var är drömmen? Som en rök försvunnen.
Var är flickan? Bortom land och sjöar.
Var är kysan? Ack, blott i min längtan!

Sie liebten sich beide

H. Heine

Sie liebten sich beide, doch keiner
wollt' es dem andern gestehn;
sie sahen sich an so feindlich,
und wollten vor Liebe vergehn.

Sie trennten sich endlich und sahn's sich
nur noch zuweilen im Traum;
sie waren längst gestorben
und wußten es selber kaum.

Rote Rosen

K. Stieler (1842-1885)

Weißt du die Rose, die du mir gegeben?
Der scheuen Veilchen stolze heisse Schwester.
Von deiner Brust trug noch ihr Duft das Leben,
und dem Duft sog ich fest mich und fester.
Ich seh' dich vor mir, Stirn und Schläfe glühend,
den Nacken trotzig, weich und weiß die Hände,
im Aug' noch Lenz,
doch die Gestalt erblühend voll,
wie das Feld blüht um Sonnenwende.

Um mich weht Nacht, die kühle, wolkenlose,
doch Tag und Nacht, sie sind in eins zerronnen.
Es träumt mein Sinn von deiner roten Rose
und von dem Garten, drin ich sie gewonnen.

Äppelträd och päronträd

E. Blomberg (1894-1965)

Äppelträd och päronträd,
plommonträd och bigarå,
alla ljusa jungfrur små,
i små svarta flötter stå,
rodnande i solen.

Nys var vinden lätt och spåd,
hör, nu klingar hög och fri
vårens hela melod,
hör, nu svinga broms och bi
stråken för fiolen.

Äppelträd och päronträd,
plommonträd och bigarå,
alla ljusa jungfrur små,
rodnande i solen stå
med små gröna spetsar på,
rodnande i solen.

Rakkauteni on vehreä

*suom. S. Mäkelä

Rakkauteni on vehreä kuin sireenipensas,
ja rakkauteni on kaunis kuin aurinko,
joka loistaa sireenipensaan lävitse
täyttäen sen tuoksulla ja onnella.

Sieluni saa satakielen siivet
ja keinu kukoistavassa sireenisä,
ja riemuitsee ja laulaa tuoksusta huumautuneena
rakkautentäyteisiä lauluja.

Ensi suudelma

*suom. E. Pullinen (1939-2020)

Hopeisen pilven reunalla istui Iltatähti,
lehdon hämärästä tyttö kyysi siltä:
"Sano, Iltatähti, mitä taivaasta ajattelaan,
kun ensi suudelma lahjoitetaan rakastetuksi?"

Ja taivaan kainon tyttären kuultiin vastaavan:
"Valon enkelipoukko katsoo kohti maata
ja näkee siinä oman autuutensa heijastuksen;
vain Kuolema kääntää katseensa pois ja itkee."

Uni

*suom. E. Pullinen

Väsyneenä kävin levolle vuoteeseeni
unohtaakseni unessa suruni ja kaipaakseni;
mutta eräs tietty uni hiipi tyynylleni
ja kuiskasi korvaani näin:
"Herää, hän on täällä, se tyttö-kulta;
katso ylös, ja ota vastaan hänen suudelmansa!"

Ja täynnä iloa avaan silmäni:
Missä se uni on? Haittui ilmaan kuin savu.
Missä se tyttö on?
Poissa maiden ja merten takana.
Missä se suukko on? Voi, vain minun haaveissani.

He lempivät toinen toistaan

*suom. Y. Jyhä (1903-1956)

He lempivät toinen toistaan,
sit' ei kertonut toisilleen;
tylyn katseen toisinsa luoden
he riutuvat rakkauteen.

Niin erosivat he, nähden
vain unessa toisiaan;
he olivat kuolleet aikaa,
sitä tiennyt ei kumpikaan.

Punaiset ruusut

suom. K. Alanko

Muistatko ruusun, jonka annoit minulle?
Ujon orvokin ylleän, kuuman siskon.
Sinun rinnastasi se vielä kantoi tuoksua
ja sitä tuoksu hengitän syvempään ja syvempään.

Näen sinut edessäni; otsa ja kulmat hehkuen
ylpeän niskasi, vaaleat ja pehmeät kätesi,
silmissäsi on kevät,
mutta muotosi on kukkiva; niin kuin nitty kukki
auringonpaisteesta.

Ympärieni kutoo itseään yö, viileä, pilvetön,
vaikkakin päivä ja yö ovat yhteen sulautuneet.
Niin unelmoivat ajatukseni punaisesta ruusustasi
ja puutarhasta, josta sinut löysin.

Omenapuu ja päärynäpuu

suom. K. Alanko

Omenapuu ja päärynäpuu,
lumupuu ja kirsiikkapuu
kaikki vaaleat pienet neidot
seisoivat mustissa leiteissään
puentuen auringossa.

Vain tuuli oli kevyt ja hento
kuule, nyt heilsee korkeana ja vapaana
kevään koko laulu!
Kuule, nyt kekkuvat kärpänen ja mehiläinen,
joussi halaa viilua.

Omenapuu ja päärynäpuu,
lumuu- ja kirsiikkapuu
kaikki pienet vaaleat neidot
puentuen seisoivat auringossa
pienet vihreät pitsit yllään
puentuluvat auringossa.

Våren flyktar hastigt

J. L. Runeberg

"Våren flyktar hastigt,
hastigare sommarn,
hösten dröjer länge,
vintem ännu längre.
Snart, i sköna kinder,
skolen i förvisna
och ej knoppas mera."
Gossen svarte åter:

"Än i höstens dagar
glöda vårens minnen,
än i vintrens dagar
räcka sommarns skördar.
Fritt må våren flykta,
fritt må kinden visna,
låt oss nu blott älska,
låt oss nu blott kyssas!"

Ich stand in dunkeln Träumen

H. Heine (1797-1856)

Ich stand in dunkeln Träumen
und starrte ihr Bildnis an,
und das geliebte Antlitz
heimlich zu leben begann.

Um ihre Lippen zog sich
ein Lächeln wunderbar,
und wie von Wehmutstränen
erglänzte ihr Augenpaar.

Auch meine Tränen flossen
mir von den Wangen herab.
Und ach, ich kann's nicht glauben,
daß ich dich verloren hab!

Begegnung

F. Gruppe

Die Treppe hinunter geschwungen
komm' ich in vollem Lauf
die Trepp' empor gesprungen
kommst er und fängt mich auf.
Und wo die Trepp' so dunkel ist,
haben wir vielmals uns geküßt,
doch Niemand hat's gesehn.

Ich komm' in den Saal gegangen,
da wimmel'ts von Gästen bunt.
Woh! glühten mir die Wangen,
woh! glühte mir auch der Mund.
Ich meint', es sah' mir's jeder an,
was wir da mit einander getan –
doch niemand hat's gesehn.

Ich mußte hinaus in den Garten,
und wollte die Blumen sehn.
Ich konnt' es nicht erwarten,
in den Garten hinaus zu gehn.
Da blühten die Rosen überall,
da sangen die Vögel mit lautem Schall:
als hätten sie's gesehn.

Den ängen där du kysste mig

V. Renvall (1905-1998)

Den ängen där du kysste mig,
den har ett sälsamt sus,
och solen glimmar över den
med vitt förklarar ljus.

Jag tror ranunkeln bugar sig
på minnets guldflymt rik
den ängen där du kysste mig
är ingen annan lik.

Kevät pakenee nopeasti

*suom. E. Pullinen

"Kevät pakenee nopeasti,
kesä vieläkin nopeammin,
syksy kestää kauan,
talvi vieläkin kauemmin.
Pian, kauniit posket,
pian tekin lakastutte,
ettekä kukoista enää."
Poika puolestaan vastasi:

"Vielä syksyn päivinäkin
ilahduttavat kevään muistot,
aina talven päiviin asti
riittävätkä kesän sadot.
Paetkoon kevät,
kuultukoot posket,
nyt on aika vain rakastaa,
nyt on aika vain suudella."

Seison synkissä ajatuksissani

*suom. E. Pullinen

Seison synkissä ajatuksissani
ja tuijotin hänen kuvaansa
ja rakkaat kaivot
heräsivät huomaamatta eloon.

Hänen huulillaan karehti
ihmeellinen hymy,
ja oli kuin alaluokiset kyynelleet
kimaltelisivat Hänen silmissään.

Minunkin kyynelteni valuvat virtanaan
alas poskiltani –
ja voi, en pysty uskomaan,
että olen menettänyt sinut!

Tapaaminen

suom. K. Alanko

Portaita alas
juoksen täydellä vauhdilla,
portaita ylös juoksee hän
ja kaappaa minut sylinsä.
Ja portaiden pimeässä syvyyksessä
olemme usein toisiamme saudelleet,
toki kukaan ei ole nähnyt!

Tulen saliin, joka on täynnä hienoja vieraita.
Varmasti poskeni hehkuvat,
ja varmaan myös huulieni...
Varmaankin minusta näkee
mitä olemme toistemme kanssa tehneet –
vaikkakaan kukaan ei ole nähnyt!

Minun täytyi mennä ulos puutarhaan;
halusin nähdä kukat.

En maltanut enää odotella,
joten menin puutarhaan.
Siellä kukkivat ruusut kaikkialla,
siellä lintu laului suureen ääneen:
kuin se olisi nähnyt kaiken!

Niitty jolla suutelti minua

suom. K. Alanko

Niityllä jolla suutelti minua
on outo kaiku
ja aurinko kimmeltää sen yllä
levittäen valkoista, kirkasta valoaan.

Minä laulen leikin kumartavan
muistojen kultakolikoiden rikkaukselle.
Niitty, jolla suutelti minua...
ei ole toista samanlaista

LIITE 2: KONSERTTIJULISTE

Unikuuvia

Lied- konsertti

Kirsi Alanko, sopraano

Emmi Kärnä, piano

Kuopion Musiikkikeskus

Kamarimusiikkisali

Tiistaina 22.11.2022 klo 19.00

Merikanto - Sibelius - Nummi - Brahms - Schumann - Strauss - Linde

Konsertti on osa Kirsu Alangon opinnäytetyötä.

LIITE 3: VIDEOTALLENNE OULUN KONSERTISTA

<https://www.youtube.com/watch?v=FHXJngYFI48&pp=ygUNdW5pa3V2aWEgb3VsdQ%3D%3D>

Oulun konservatorio 2022. Unikuvia. Images in a Dream. Kirsi Alanko & Emmi Kärnä. YouTube-videopalvelu, julkaistu 1.12.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=FHXJngYFI48>. Viitattu 9.5.2023

LIITE 4: VIDEOTALLENNE KUOPION KONSERTISTA

<https://youtu.be/UZmxKgEiTRg>

Kirsi Alanko 2023. Unikuvia-liedkonsertti. YouTube-videopalvelu, julkaistu 7.5.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=UZmxKgEiTRg>. Viitattu 9.5.2023